

Skolverket

Inspektion av fristående skolor med konfessionell inriktning eller motsvarande

Avrapportering av ett regeringsuppdrag

Januari 2004

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Sammanfattning	2
2	Uppdraget	6
3	Fristående grundskolor med konfessionell inriktning eller motsvarande	7
4	Urval av skolor	9
4.1	Allmänt om urvalet	9
4.2	Skolor i TV-programmet Dokument Inifrån	9
4.3	Förstagångsinspektioner	10
4.4	Övriga skolor	11
5	Genomförande	12
5.1	Vad har inspekterats?	12
5.2	Vilka metoder har använts?	14
6	Resultat av granskningen	17
6.1	Genomförandet av inspektionerna	17
6.2	Skolverkets beslut med anledning av inspektionerna	19
6.3	Allmänna förutsättningar för verksamheten	21
6.4	Kunskaper och färdigheter	22
6.5	Allmänna mål och värdegrund	24
6.6	Skolans kvalitetsarbete	31
7	Sammanfattande bedömning	32
7.1	Sammanfattande bild av de granskade skolorna	32
7.2	Skolverkets inspektion	33
7.3	Styrning, ledning och kvalitetssäkring	35
Bilaga 1	Sammanställning över fristående skolor med konfessionell inriktning eller motsvarande	
Bilaga 2	Sammanställning över de inspekterade skolorna	
Bilaga 3	Kopior på besluten efter genomförda inspektioner	

1 Sammanfattning

Inspektionens omfattning och genomförande

Skolverket har genomfört inspektioner på 25 fristående grundskolor med konfessionell inriktning eller motsvarande. Av dessa skolor har 19 skolor av huvudmannen betecknats som konfessionella; 13 kristna, 4 islamiska och 2 judiska. Övriga sex skolor har av huvudmannen betecknats som språkligt/etniska eller allmänna till sin inriktning men haft en profil som gjort att Skolverket ansett att de borde ingå i inspektionen.

Skolverket har valt ut de 25 skolorna utifrån följande urvalsgrunder:

- Skolor som förekom i TV-programmet Dokument Inifrån
- Skolor som ännu inte haft någon inspektion från Skolverket
- Skolor där det gått lång tid sedan Skolverket gjorde sin senaste tillsyn

Inspektionerna har behandlat de fyra huvudområden som normalt ingår i en förstagångsinspektion av en fristående grundskola: de allmänna förutsättningarna för verksamheten, kunskaper och färdigheter, allmänna mål och värdegrund samt skolornas kvalitetsarbete.

Inspektionerna har innehållit dokumentgranskningar, intervjuer med samtliga berörda grupper på skolan, observationer samt enkäter till eleverna avseende de allmänna målen och värdegrunden på skolan. Alla besök har gjorts oanmälda.

Inspektionens resultat

Vid samtliga skolor har det funnits utrymme för förbättringar och ca hälften av skolorna har redan under pågående inspektion själva genomfört och/eller planerat åtgärder för att rätta till brister och utveckla verksamheten utifrån vad som framkommit vid granskningen. På samtliga skolor har Skolverket ändå funnit anledning att antingen ge förelägganden om brister som måste åtgärdas eller peka på behov av ytterligare utveckling av verksamheten. Två tredjedelar av skolorna har fått förelägganden medan Skolverket för en tredjedel av skolorna bedömt att skolorna kunnat få ett fortsatt godkännande och rätt till bidrag. Detta kan jämföras med att 55 procent av de fristående skolor som hade en regelbunden tillsyn under 2002 fick ett föreläggande.

De brister som påtalats i besluten har inte i första hand varit kopplade till skolornas profil. Förelägganden har främst avsett skolornas kvalitetsarbete, betygssättningen, lokalsituationen, ledningsfunktionen, hanteringen av elever i behov av stöd, ekonomin och brister i registerkontrollen av nyanställd personal.

Skolverket har dock inte kunnat se några generella problem när det gäller kravet på att verksamheten skall vara förenlig med de allmänna målen och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet. Det finns t.ex. inga indikationer på att allsidigheten och sakligheten i undervisningen skulle åsidosättas. Det finns visserligen exempel på

Dnr 54-2003:2372

skrivningar i några skolors måldokument som ger sådana farhågor men den faktiska verksamheten på dessa skolor ger en annan bild.

Denna bild har också stärkts av de enkäter som genomförts med eleverna på de inspekterade skolorna. Även med hänsyn tagen till att eleverna kanske medvetet velat ge en positiv bild av sin skola har enkätsvaren inte visat på några generella problem med värdegrunden på skolorna.

De problem av mer allvarig karaktär som konstaterats vid genomförandet av detta regeringsuppdrag kan framför allt kopplas till två områden. Det är möjligheterna för Skolverket att genomföra sitt inspektionsuppdrag och de fristående skolornas system för styrning, ledning och kvalitetssäkring.

Skolverkets inspektion

Det har från olika håll ifrågasatts om Skolverket har rätt att utan föräldrars medgivande samtala med elever inom ramen för en inspektion. Det har också ifrågasatts huruvida Skolverket har rätt att samtala med elever utan att vuxna, i första hand personal på de granskade skolorna, är närvarande.

Enligt Skolverkets bedömning skulle det varken vara förenligt med barnkonventionen, inspektionsuppdraget eller skolans värdegrund att underlåta att intervjua eleverna. För att Skolverket skall kunna fullgöra sitt uppdrag och bedöma om skolan lever upp till de krav staten ställer på en fristående skola behöver Skolverket få reda på alla aktörers synpunkter på skolan.

Skolverket genomför intervjuerna med de olika grupperna för sig. På så sätt föreligger enligt Skolverkets erfarenhet de bästa förutsättningarna för alla att fritt uttrycka sina åsikter. Skolverket vill också framhålla att eleverna alltid intervjuas i grupp och att bara de elever som själva vill delta intervjuas. De elevreaktioner Skolverket får efter intervjuerna är mycket positiva.

Möjligheterna för Skolverket att fullgöra sitt inspektionsuppdrag är avhängigt av att de skolor som står under Skolverkets tillsyn aktivt medverkar till att granskningen kan genomföras på ett tillfredsställande sätt. Detta skulle utifrån erfarenheterna från inspektionen underlättas om en bestämmelse införs i skollagen om att en fristående skola skall vara skyldig att medverka och lämna den hjälp som behövs i tillsynen. Det bör då även vara möjligt att återkalla rätten till bidrag om denna skyldighet inte iakttas.

Styrning, ledning och kvalitetssäkring

Många av de fristående skolorna med konfessionell inriktning eller motsvarande är små skolor där det finns nära relationer mellan huvudman, skolledning, lärare, föräldrar och elever. På flera av de granskade skolorna arbetade föräldrar till eleverna på skolan som rektor, lärare, skolsköterska m.m. eller satt i styrelsen för skolan. På ett par av de minsta sko-

Dnr 54-2003:2372

lorna kom en mycket stor del av eleverna från endast några få familjer. På några skolor var rektorn också företrädare för huvudmannen.

De positiva effekterna av dessa förhållanden var en lugn och trygg miljö med en social "kontroll" där läraren hade möjlighet att ägna sig åt varje enskild elev utifrån dennes förutsättningar. Föräldrarna var engagerade i sina barns skolgång och de var väl informerade om innehållet i skolans verksamhet och det egna barnets resultat.

Det finns dock en risk med en sådan miljö. Den kritiska granskningen av verksamheten som måste äga rum från skolans huvudman gentemot de professionella i skolan, från rektorn gentemot lärarna, från lärare gentemot elever och från föräldrar gentemot skolan blir i praktiken mycket svår att få till stånd när flertalet har en så nära relation till varandra. En stor del av skolorna saknar också kvalitetsredovisningar och ett system för kvalitetsutveckling av verksamheten.

Rektorn och lärarna kan också utsättas för påtryckningar av olika slag. I inspektionerna har flera exempel framkommit på försök från föräldrar att påverka de professionella i skolan att bedriva en verksamhet som knappast skulle vara förenlig med de allmänna mål och den värdegrund som skolan skall svara mot. Det finns i sådana situationer en risk att skolan för att få nöjda föräldrar tillmötesgår sådana krav. När det gäller en liten skola kan det dessutom handla om skolans överlevnad. Det är inte självklart att föräldrarnas bild av en bra skola överensstämmer med vad skollagen och läroplanen föreskriver. Det ställs stora krav framför allt på rektorns integritet och professionalitet i sådana situationer.

De genomförda inspektionerna har också visat på vissa kvalitetsbrister när det gäller skolans pedagogiska verksamhet. Kunskapen om vilka krav som ställs på en fristående skola är i vissa fall begränsad hos såväl huvudmän som rektorer och lärare. Några skolor med en kristen profil har i sin ambition att få lärare som har en kristen grundsyn inte sökt efter lärare annat än i kristen press. På flera av de mindre skolorna med kristen inriktning arbetade rektorerna ideellt med mycket liten tjänstgöringstid. Det har också framkommit att utbildade lärare väljer bort skolor med islamisk eller arabisk inriktning sannolikt beroende på att flera av dessa skolor har en hög andel elever i behov av stöd. Många av de lärare som söker till dessa skolor har antingen en utländsk lärarutbildning eller en nyligen eller inte helt avslutad svensk lärarutbildning. På många av dessa skolor har rektorerna dessutom inte någon svensk lärarutbildning och har heller inte alltid genomgått den statliga rektorsutbildningen.

En viktig förutsättning för att fristående skolor, inte minst de med konfessionell inriktning eller motsvarande, skall kunna ge en utbildning som dels ger eleverna kunskaper och färdigheter som är likvärdiga med dem som det offentliga skolväsendet skall förmedla, dels svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet, är att styrningen och ledningen av skolorna fungerar.

När det gäller huvudmannen för skolan finns det i detta avseende framför allt nackdelar med att samma person är ägare av skolan och fungerar som

Dnr 54-2003:2372

rektor. Det gäller t.ex. när en fysisk person eller en enskild firma är huvudman men även i ett aktiebolag där rektorn samtidigt är ordförande i styrelsen och huvudägare. I sådana fall saknas den ”externa” kvalitetssäkring av skolans verksamhet som huvudmannen kan stå för.

När det gäller rektorn på en fristående skola finns det ingen reglering av rektorsfunktionens innehåll mer än att denne skall leda utbildningen. Skollagens reglering av rektorsfunktionen för en kommunal skola innebär dessutom krav på att rektorn skall hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet och verka för att utbildningen utvecklas.

Enligt Skolverkets bedömning skulle förändringar på dessa punkter skapa bättre förutsättningar för en fungerande styrning, ledning och kvalitetssäkring av de fristående skolorna.

2 Uppdraget

Regeringen beslutade den 12 juni 2003 (U2003/2369/S) att ge Skolverket ett uppdrag angående prövning och inspektion av fristående skolor. Uppdraget bestod av tre delar.

Den första delen av uppdraget avsåg att Skolverket inom ramen för sin utveckling av utbildningsinspektionen skall skapa nya och skarpa rutiner och metoder för inspektion av fristående skolor, liksom för verkets tillsyn under fristående skolors andra verksamhetsår.

Den andra delen avsåg att Skolverket dels skall utveckla och skärpa sina rutiner och metoder vid prövning av ansökningar om godkännande och rätt till bidrag för fristående skolor, dels utveckla och pröva metoder för regelbundna uppföljningsbesök vid nyetablerade fristående skolor.

Den sista delen avsåg att Skolverket skall redovisa en särskild inspektion av fristående skolor med konfessionell inriktning eller motsvarande. Rapporteringen till regeringen skall enligt uppdraget innehålla en redovisning av i vilken omfattning inspektion genomförts vid dessa skolor, vilka iakttagelser som gjorts och vilka åtgärder detta föranlett. Enligt den promemoria som bilagts uppdraget bör inspektionen ”särskilt granska hur dessa skolor lever upp till skollagens krav på att verksamheten skall vara förenlig med de allmänna målen och den värdegrund som gäller för utbildningen inom det offentliga skolväsendet”.

Enligt det ursprungliga uppdraget skulle avrapporteringen ske vid tre olika tidpunkter. Efter en begäran från Skolverket skall uppdraget i sin helhet nu redovisas senast den 15 januari 2004.

Denna rapport behandlar den del av regeringens uppdrag som avser en särskild inspektion av fristående skolor med konfessionell inriktning eller motsvarande. För arbetet med denna del av uppdraget har det funnits en projektgrupp bestående av undervisningsråden Claes-Göran Aggebo, projektledare, Andreas Bergh, Anneli Eriksson, Tomas Erlandsson och Ulf Lindberg.

3 Fristående grundskolor med konfessionell inriktning eller motsvarande

Enligt hittillsvarande rutiner har huvudmannen för en fristående grundskola själv fått möjlighet att ange skolans inriktning och eventuella profil. När det gäller inriktning har Skolverket angett sex olika alternativa inriktningar som huvudmannen fått välja mellan. Någon särskild definition har inte legat som underlag för huvudmannens val. Huvudmannen har sedan fått möjlighet att därutöver också ange en profil på skolan men detta har inte utnyttjats av alla huvudmän.

De sex inriktningarna har varit:

- Allmän
- Speciell pedagogik
- Konfessionell
- Språklig/etnisk
- Speciell ämnesprofil
- Övriga

Nedan redovisas dels antalet fristående grundskolor där huvudmannen klassificerat skolan som konfessionell, dels antalet skolor med annan inriktning men där huvudmannen angett en profil som har konfessionell anknytning. Vidare finns också några skolor med annan inriktning och profil som Skolverket ändå valt att ta med i denna redovisning t.ex. beroende på att skolan förekom i TV-programmet Dokument Inifrån granskning av muslimska och arabiska skolor eller att skolorna har en inriktning motsvarande dessa.

Inriktning	Profil	Antal skolor 2003/04	Antal elever ht 2002 Förskoleklass	Antal elever ht 2002 Grundskolan
Konfessionell	Islamisk	10	123	860
Konfessionell	Judisk	3	25	177
Konfessionell	Kristen	56*	540	5 391
Språklig/etnisk	Arabisk	7**	108	601
Allmän	Islamisk	1	-	90
Allmän	Språklig	3**	40	289
Allmän	Värdegrund	1	-	11
Totalt		80	836	7 419

* varav två skolor som startat höstterminen 2003

** varav en skola som startat höstterminen 2003

Dnr 54-2003:2372

Antalet fristående gymnasieskolor med konfessionell inriktning är tre, samtliga med en kristen profil. Sammanlagt fanns vid dessa skolor 664 elever höstterminen 2002.

Samtliga skolor finns uppräknade i bilaga 1.

4 Urval av skolor

4.1 Allmänt om urvalet

I regeringsuppdraget anges inte antalet skolor som skall ingå i granskningen. Skolverket har utgått från vad som varit möjligt att genomföra med tanke på dels att det nya inspektionsuppdraget med en regelbunden inspektion av alla kommuner och skolor dragit igång under hösten 2003 och tagit en stor del av Skolverkets inspektionsresurser i anspråk, dels att resultatet av inspektionerna skall avrapporteras till regeringen den 15 januari 2004.

Mot denna bakgrund har Skolverket valt ut 25 fristående grundskolor som skall ligga till grund för rapporteringen till regeringen. Skolorna har valts utifrån följande kriterier. För några av skolorna har Skolverket också fått information om att det kan finnas anledning att granska skolan.

- Skolor som förekom i TV-programmet Dokument Inifrån
- Skolor som ännu inte haft någon inspektion från Skolverket
- Skolor där det gått lång tid sedan Skolverket gjorde sin senaste tillsyn

De skolor som valts ut för inspektion inom ramen för regeringsuppdraget framgår av bilaga 2.

Skolverket har slutfört inspektionerna och fattat beslut för 24 av de 25 skolorna som granskats inom ramen för detta regeringsuppdrag. Beslutet för den återstående skolan kommer att fattas först efter det att avrapporteringen gjorts. Denna skola, Sävsjö kristna skola, finns därför endast med i den resultatredovisning som gäller elevenkäten under avsnitt 5 nedan.

4.2 Skolor i TV-programmet Dokument Inifrån

I TV-programmet Dokument Inifrån den 8 maj 2003 behandlades situationen på ett antal skolor med muslimsk eller arabisk språklig/etnisk inriktning. Enligt uppgift i programmet var det tio skolor som hade besökts men det var bara möjligt att i programmet identifiera nio skolor.

I programmet gavs dels en generell bild av förhållandena på de besökta skolorna med inslag som inte kunde kopplas samman med någon identifierbar skola, dels inslag från respektive skola där bl.a. inspelningar med dold kamera använts. Den bild som gavs i programmet gav anledning till stark oro för hur verksamheten bedrivs på de aktuella skolorna.

Rektorer och andra personer i ledande ställning på skolorna gjorde uttalanden inför dold kamera som skiljde sig från de uttalanden som gjordes när de visste att de blev inspelade. Flera uttalanden hade ett innehåll som gjorde att man som tittare fick misstankar om att barn blir utsatta för fysiska eller psykiska kränkningar från personalens sida på skolorna. Vidare fick man en bild av att skolorna blundar för om barn far illa i hemmen.

Dnr 54-2003:2372

Det fanns också anledning att misstänka att eleverna inte får den undervisning de har rätt till.

Med anledning av de allvarliga signaler som programmet gav beslutade Skolverket att omgående inleda en granskning av de aktuella skolorna för att utreda om de verkligen lever upp till de bestämmelser som gäller för fristående skolor.

Av de nio skolor som namngavs i programmet var det en skola, *Al Neela-inskolan* i Stockholm, som redan fått godkännandet indraget innan programmet sändes.

Vid en annan av skolorna, *El Dagveskolan* i Jönköping, pågick redan vid tidpunkten för TV-programmet en tillsyn och ett beslut om återkallande av godkännandet hade redan förberetts och fattades den 14 maj. Av denna anledning gjordes inga ytterligare utredningsinsatser på den skolan. Huvudmannen för skolan har överklagat Skolverkets beslut till länsrätten som avslag besvären. Denna dom har dock överklagats till kammarrätten. Skolan har rätt att fortsätta med sin verksamhet till dess beslutet vunnit laga kraft, dvs. när huvudmannens möjligheter att överklaga beslutet uttömts.

Vid ytterligare en skola, *Al-Zahraá Idealiska Akademi* i Stockholm, hade en tillsyn påbörjats. Där fortsatte granskningen och kompletterades på de punkter som togs upp i programmet.

För övriga sex skolor i TV-programmet påbörjades granskningen under våren och sommaren. Omfattningen av granskningen varierade beroende dels på den korta tid som återstod av terminen efter TV-programmet, dels utifrån vilka informationskällor som fanns att tillgå för de olika skolorna. Det var inte möjligt att redan under våren hinna göra fördjupade studier på alla skolorna som förekom i programmet.

För fyra av skolorna, *Alfadjerskolan* i Västerås, *Al-Salamahskolan* i Malmö, *An-Noorskolan* i Norrköping och *Dar Al-Uloumskolan* i Linköping, påbörjades redan före sommaren en regelrätt inspektion.

Beträffande de båda övriga skolorna gjordes före sommaren vissa utredningsinsatser för att säkerställa att eleverna på skolorna inte for illa. För dessa skolor, *The Modern School* i Stockholm och *Imanskolan* i Uppsala, påbörjades fördjupade inspektioner under hösten.

I underlaget för denna rapport ingår inspektionen av de sju skolor där Skolverket inte fattat något beslut vid tidpunkten för regeringens uppdrag. Av dessa sju skolor är det en skola, *The Modern School*, där Skolverket inte tidigare genomfört någon tillsyn.

4.3 Förstagångsinspektioner

Skolverket genomför normalt sin första inspektion av en nystartad fristående skola under skolans andra verksamhetsår. I vissa fall har förstagångsinspektionen inte varit möjlig att genomföra förrän under skolans tredje eller fjärde år.

Dnr 54-2003:2372

I underlaget för denna rapport ingår åtta skolor som fått sin förstagångsinspektion varav en skola redovisats under 4.2. De övriga sju är:

Biskopsgårdens Kristna skola i Göteborg
Judiska samskolan i Göteborg (har bytt namn till Montessoriskolan Alexandra)

Sävsjö Kristna skola i Sävsjö
Växjö Islamiska skola
Arkenskolan i Vännäs
Sathya Sai skolan i Bollnäs
Al-Mustafaskolan i Järfälla

Huvudmannen för en av dessa skolor, Sathya Sai skolan, har själv angett att skolan har allmän inriktning med en värdegrundsprofil. Eftersom Skolverket i anslutning till godkännandet kände en osäkerhet om huruvida skolan i själva verket hade en konfessionell inriktning valdes skolan att ingå i denna granskning.

Huvudmannen för Al-Mustafaskolan meddelade Skolverket efter TV-programmet Dokument Inifrån att den skolan också hade granskats men inte omnämnts i programmet.

4.4 Övriga skolor

Resterande skolor har valts främst utifrån att det har gått lång tid sedan Skolverkets senaste tillsyn på skolan. Samtliga skolor utom en har en kristen profil.

Kristinaskolan i Göteborg
Vasaskolan i Göteborg
Gårda Kristna Skola i Öckerö
Viktoriaskolan i Hultsfred
Strandskolan i Jönköping
Pauliskolan i Helsingborg
Mariaskolan i Malmö
Hannaskolan i Umeå
Hillelskolan i Stockholm
Källskolan i Upplands-Bro
Hosiannaskolan i Nordanstig

5 Genomförande

5.1 Vad har inspekterats?

Inspektionerna har behandlat de fyra huvudområden som normalt ingår i en förstagångsinspektion av en fristående grundskola:

- Allmänna förutsättningar för verksamheten
- Kunskaper och färdigheter
- Allmänna mål och värdegrund
- Kvalitetsarbete

Innehållet i dessa huvudområden redovisas kortfattat nedan.

De skolor som inspekterats för första gången har kontrollerats i alla de avseenden som normalt sker på en sådan skola men med ett särskilt fokus på värdegrunden och de allmänna målen.

För övriga skolor har inte alla delar av verksamheten granskats med automatik utan fokus har, utöver värdegrunden och de allmänna målen, lagts på tidigare eventuellt påtalade brister, information om eventuella problem på skolan, förändringar i verksamheten sedan tidigare genomförd granskning, av skolan själv påtalade brister i kvalitetsredovisningen, resultat från egna eller kommunala uppföljningar/utvärderingar etc. Dessutom kan det under besöket komma upp någon annan fråga som måste fokuseras.

För de skolor som ingick i TV-programmet Dokument Inifrån har tillvägagångssättet varit något annorlunda. I ett första skede inriktades Skolverkets granskning främst på elevernas situation i de aktuella skolorna och då framför allt på huruvida eleverna blir utsatta för fysiska eller psykiska kränkningar främst från personal men också om de i övrigt far illa på skolorna. Granskningen fokuserade också på om skolorna är medvetna om den skyldighet att anmäla till socialnämnden som finns i socialtjänstlagen och i vilken utsträckning de faktiskt följer lagen.

På de fyra skolor där Skolverket i detta första skede genomförde en fördjupad granskning utreddes även andra frågor som har med skolans värdegrund och allmänna mål att göra samt vilka kunskaper som eleverna får. Det aktuella TV-programmet utgjorde därvid en viktig utgångspunkt för vilka frågor som granskades.

För de övriga skolorna i programmet, där en fördjupad granskning inte påbörjades före sommaren, genomfördes i en andra fas under hösten en inspektion enligt den modell som redovisats inledningsvis i detta avsnitt.

Allmänna förutsättningar för verksamheten

I detta avsnitt behandlas flera olika områden som utgör ramar för eller på annat sätt är viktiga förutsättningar för skolans verksamhet. Här granskas

Dnr 54-2003:2372

- att verksamheten följer det/de godkännanden huvudmannen har för skolan,
- att huvudmannen har rättskapacitet och att huvudmannens uppgift är att bedriva skolverksamhet,
- att skolan uppfyller kraven på varaktighet och stabilitet utifrån två perspektiv, dels utifrån skolans ekonomi, dels utifrån elevantalet,
- att eleverna erbjuds skolhälsovård i enlighet med skollagen,
- att utbildningen är avgiftsfri,
- att skolan är öppen för alla och att principerna för urval är förenliga med gällande bestämmelser samt
- att skolan iakttar sina skyldigheter avseende registerkontroll vid anställning av personal.

Kunskaper och färdigheter

Skolverkets granskning innebär att den pedagogiska verksamhetens inriktning och resultat prövas och bedöms gentemot skollagens krav. En förutsättning för godkännande av en fristående skola är att skolans utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som det offentliga skolväsendet ger.

I inspektionen granskas

- skolans ledningsfunktion,
- skolans lärare/pedagoger, deras utbildning, tjänstgöringens innehåll och omfattning samt anställningsformer,
- tillgången på lokaler och utrustning samt andra läromedel för undervisning i olika ämnen,
- undervisningens innehåll utifrån den timplan, den läroplan och de kursplaner som skolan arbetar efter,
- de arbetssätt och arbetsformer som används i undervisningen samt
- det system för resultatuppföljning som skolan använder sig av och de resultat som eleverna uppnått.

Allmänna mål och värdegrund

Utbildningen vid fristående skolor skall enligt skollagen leva upp till den värdegrund och de allmänna mål som gäller för motsvarande utbildning inom det offentliga skolväsendet. Inom ramen för detta avsnitt granskas

- vilka mål som skolan satt upp för sin verksamhet och vad som karakteriserar det övergripande värdegrundsarbetet,
- hur skolan och dess personal hanterar anmälningsskyldigheten till socialnämnden. Det handlar främst om vilken kunskap personalen har

Dnr 54-2003:2372

om lagstiftningen, vilka rutiner som finns på skolan för att hantera sådana frågor och i vilken utsträckning det varit aktuellt att göra anmälningar,

- skolans arbete mot kränkande behandling,
- skolans arbete för jämställdhet mellan könen,
- elevernas ansvar och inflytande,
- allsidigheten och sakligheten i undervisningen,
- hur skolan hanterar elever i behov av stöd samt
- skolans kontakter med hem, samhälle och arbetsliv.

Skolans kvalitetsarbete

Inom detta avsnitt granskas skolornas kvalitetsarbete och hur detta kommit till uttryck i en årlig kvalitetsredovisning för skolan.

5.2 Vilka metoder har använts?

Varje inspektionsutredning är unik. Exakt vilka metoder som skall användas och hur de skall tillämpas avgörs från fall till fall. Inom ramen för detta regeringsuppdrag har Skolverket valt att inte i förväg informera huvudmännen och skolorna om vilka skolor som skulle komma att granskas. Besöken på skolorna har också gjorts oanmälda. Detta har inneburit att tillvägagångssättet även i övrigt har påverkats. T.ex. har Skolverket härigenom inte kunnat begära in dokumentation från skolorna i förväg, vilket delvis försvårat utredningen och inneburit att utredningstiden förlängts och att den samlade personresursen per utredning blivit högre.

Enligt regeringens uppdrag skall det på skolorna genomföras en inspektion, dvs. granskningen skall inkludera både tillsyn och kvalitetsgranskning. Eftersom utvecklingsarbetet avseende kommuninspektionerna pågått parallellt med genomförandet av denna granskning har det inte varit möjligt att fullt ut använda sig av de kvalitetskriterier som tagits fram inom ramen för detta större uppdrag. Däremot har Skolverket i besluten gjort vissa bedömningar utöver om skolans verksamhet uppfyller författningarnas krav och därvid också pekat på utvecklingsbehov på skolorna.

Inspektionerna har genomförts på ett sådant sätt att information som kan belysa de olika områdena samlats in på olika sätt. Genom en sådan ”triangulering” kvalitetssäkras uppgifterna. De huvudsakliga metoderna har varit dokumentgranskning, intervjuer inom och utom skolan, observationer och enkäter. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de olika metoderna.

Efter besöket på skolan har en faktarapport skrivits och skickats till huvudmannen för granskning. Därefter har rapporten färdigställts, kompletterats med en bedömning och sedan har ett beslut fattats som expedierats till huvudmannen för skolan.

Dokumentgranskning

Före besöket på skolan har befintliga dokument på Skolverket granskats. Det gäller beslut om godkännanden och underlagen till dessa beslut, tidigare tillsyner av skolan, både den regelbundna tillsynen och utifrån anmälningar, samt information från Skolverkets databaser t.ex. avseende organisation, lärare, betyg och kvalitetsredovisningar. Även skolans eventuella hemsida har besökts.

I samband med besöken har vissa dokument granskats på plats medan skolan ombetts att skicka in resterande dokumentation efter besöket. De dokument som granskats är t.ex. olika måldokument som skolan har tagit fram. Det har varit dokument som beskriver skolans övergripande inriktning och målsättning, eventuella handlingsprogram avseende kränkande behandling, elever i behov av stöd, jämställdhetsarbete etc.

Andra typer av dokument som granskats är lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna och egna kursplaner för t.ex. skolans profilämnen. Detta kan bl.a. på skolor med konfessionella inriktning vara väsentliga dokument för att se vilka moment som skolans undervisning i religionskunskap respektive skolans profilämne (t.ex. kristendom eller islam) är tänkt att innehålla.

När det gäller hanteringen av elever i behov av stöd har eventuella protokoll från elevvårdskonferenser och exempel på åtgärdsprogram för enskilda elever granskats.

Skolans och enskilda klassers ordnings-/trivselregler är andra dokument som granskats. Ytterligare ett exempel är de dokument som tagits fram inom skolans eget kvalitetsarbete såsom skolans kvalitetsredovisning och enkäter till elever och föräldrar.

Intervjuer

Vid besök på skolan har intervjuer genomförts med alla berörda grupper. Det har främst varit företrädare för huvudmannen, rektorn, lärare, elevvårdspersonal samt elever och föräldrar. Samtalen med elever har skett i grupp. Intervjuerna har till stora delar behandlat samma områden för att på så sätt få frågorna belysta från olika utgångspunkter.

Före besöket på skolan har den kommun där skolan är belägen kontaktats för att inhämta information om kommunens kunskap om skolan och dess verksamhet. Kommunen kan t.ex. ha besökt skolan inom ramen för sin insyns rätt, ha tagit med skolan i sådan uppföljning och utvärdering som man genomfört för sitt eget skolväsende eller genomfört tillsyn av eventuell förskola och fritidshem som den fristående skolans huvudman har tillstånd för. Kommunen kan även på andra sätt ha fått signaler om hur skolan fungerar och vilken värdegrund skolan arbetar efter.

En fråga av vikt för att bedöma om skolan följer värdegrunden är om skolan lever upp till sin anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen. Detta är därför en fråga som tagits upp i intervjuerna. Beroende på vilka uppgif-

Dnr 54-2003:2372

ter som skolan lämnat har det i vissa fall varit aktuellt att kontakta företrädare för socialtjänsten i berörd kommun.

Andra externa kontakter som tagits i vissa inspektioner är med rektorn på mottagande skola för att få en bild av hur den skolan upplever elever som kommit från den granskade skolan.

I några fall har det också funnits skäl att kontakta andra personer med inblick i skolans verksamhet. Det har t.ex. varit forskare som studerat skolan, personer som fungerat som handledare för personal på skolan och f.d. anställda på skolan, främst elevvårdspersonal.

Observationer

De observationer som varit aktuella är främst av tre slag. För det första har det varit lektionsbesök som bl.a. kan ge en bild av relationer mellan vuxna och elever samt mellan elever. För det andra har det gjorts en genomgång av läromedel, bl.a. läroböcker och dataprogram samt biblioteket, såväl avseende faktaböcker som bredvidläsningslitteratur. För det tredje har förhållningssätt m.m. studerats hos elever och vuxna i korridorerna, på raster och i matsalen.

Enkäter

För att få ytterligare en informationskälla har Skolverket inom ramen för detta regeringsuppdrag använt sig av enkäter riktade till elever i år 4-6 respektive år 7-9. Enkäterna har främst bestått av frågor som använts i Skolverkets attitydundersökning på nationell nivå och i den nationella utvärderingen av grundskolan, NU. Frågorna har behandlat fyra områden: kränkande behandling, demokratiföstran, allsidighet och saklighet samt jämställdhet mellan könen. Härutöver har eleverna, som besvarat enkäten anonymt, givits möjlighet att svara på några öppna frågor som mer allmänt handlat om skolan.

I avsnitt 6 nedan ges en del av svaren från enkäterna. Skolverket har valt att enbart redovisa resultaten från den enkät som riktat sig till elever i årskurs 7-9. Denna har genomförts på 13 skolor och sammanlagt är det 219 elever som besvarat enkäten. Detta är inte samtliga elever i årskurserna 7-9. På de mindre skolorna fick normalt samtliga elever i dessa årskurser besvara enkäten medan det på de större skolorna gjordes ett urval, främst från årskurs 9.

6 Resultat av granskningen

6.1 Genomförandet av inspektionerna

Synpunkter från allmänhet och media

Granskningen av fristående skolor med konfessionell inriktning eller motsvarande har fått stor uppmärksamhet efter TV-programmet Dokument Inifrån både från media och allmänheten. Intresset för genomförandet och resultatet av Skolverkets inspektioner har varit av skiftande slag. Förutom ett allmänt informationsbehov har det framförts en hel del synpunkter både på Skolverkets utredningsmetoder och de slutsatser som verket dragit i sina beslut.

Det har framförts synpunkter på att Skolverkets arbete har präglats av en alltför naiv inställning till verksamheten vid de fristående skolorna. Bl.a. har det framförts åsikter om att det nämnda TV-programmet borde ha varit tillräckligt underlag för att återkalla godkännandet för de aktuella skolorna. Det har också hävdats att Skolverkets metoder för att granska skolornas verksamhet är alltför tandlösa, att ”de brister som finns på skolorna” inte upptäcks vid granskningarna. Dessutom har Skolverkets personal anklagats för att av olika skäl inte ha genomfört objektiva utredningar.

Å andra sidan har det framförts en hel del synpunkter på att Skolverket alltför frekvent och alltför kritiskt granskat skolor med konfessionell inriktning, inte minst de med en kristen profil. Bl.a. har Skolverkets metoder, främst de oanmälda besöken och samtalen med eleverna, ifrågasatts. Det har också framförts synpunkter om att Skolverket, mot bakgrund av utbildningsministerns uttalanden, skulle ha ett indirekt uppdrag från regeringen att ta fram ett underlag för beslut om att fristående skolor med konfessionell inriktning inte längre skall kunna existera eller göra det utan offentliga bidrag.

Bl.a. har den kristna tidningen Världen idag i en rad artiklar riktat hård kritik mot Skolverkets inspektion av skolor med konfessionell inriktning. Tidningen har ifrågasatt verkets metoder, bl.a. samtal med yngre elever, som de ansett vara i flera fall rättsvidriga. De har också valt att rikta sin kritik mot namngivna tjänstemän på Skolverket. Två av tidningens redaktörer har omsatt dessa artiklar i en bok ”Klappjakten på de kristna friskolorna” där man bl.a. framför åsikter om ”statliga infiltrationsförsök på friskolor”, ”hemliga förhör med elever utan föräldrars vetskap” och ”dolda nätverk som aktiveras i myndigheter och media”.

Bemötande från de inspekterande skolorna

På flertalet skolor har Skolverket blivit väl bemött trots att besöken skett oanmält. Det finns dock undantag. På några av skolorna med kristen profil har rektorerna varit tveksamma till att låta Skolverkets personal samtala med eleverna utan att först informera föräldrarna. På en av skolorna

Dnr 54-2003:2372

ledde detta till att föräldrar inte tillät sina barn att vare sig samtala med Skolverkets företrädare eller besvara Skolverkets enkät.

Ett skäl som föräldrar anfört för en sådan hållning har varit att man känt en oro för att skolorna skall stängas ”av politiska skäl” och att deras barn inte skulle behöva känna att ”de bidragit till skolans nedläggning”.

På en annan skola med kristen profil ville inte skolans rektor acceptera att Skolverkets personal samtalade med eleverna utan att någon vuxen från skolan var närvarande. Motivet var att skolan måste ha kännedom om vad som framkommit i samtalen för att se att Skolverkets bedömning och beslut vilar på ett korrekt underlag.

Det har också varit ett par rektorer som reagerat negativt på det oanmälda besöket och de problem detta förorsakat på skolan med behov av förändringar i skolans verksamhet under besöket. I ett fall ledde detta till att Skolverkets besök inte kunde genomföras som planerat.

På huvuddelen av skolorna har dock bemötandet varit positivt från såväl personal som elever. Rektorerne har förklarat att de ser det som en tillgång att bli granskade av Skolverket och att de härigenom kan få underlag för att ytterligare utveckla skolans verksamhet.

Skolverket har inom ramen för detta regeringsuppdrag haft kontakter med olika föreningar som organiserar fristående skolor med konfessionell inriktning. Samtal har förts med företrädare för Friskolornas Riksförbund, Sveriges Kristna Friskoleråd och Stiftelsen Islamiska Skolor, SIS, som är närstående Sveriges Muslimska Råd, dvs. paraplyorganisationen för den islamiska rörelsen i Sverige.

Skolverket har i dessa samtal redogjort för bakgrunden till ifrågavarande inspektionsuppdrag och hur verket valt att genomföra det. Samtliga tre organisationer har förklarat sig stå bakom Skolverkets valda strategi för genomförandet av regeringsuppdraget. Friskolornas Riksförbund och Sveriges Kristna Friskoleråd har också redovisat att de uppmanat sina medlemsskolor och enskilda personer som tagit kontakt med respektive organisation att samverka med Skolverket vid inspektionerna.

Erfarenheter av de valda utredningsmetoderna

Det är framför allt två metoder som Skolverket inte tidigare använt eller bara använt i mindre utsträckning, elevenkäter och oanmälda besök på skolorna.

Fördelarna med de *oanmälda besöken* har inte i första hand varit kopplade till inspektionerna som sådana utan mer av symboliskt värde t.ex. gentemot media. Skolorna har inte haft möjlighet att göra anpassningar av verksamheten och Skolverket har kunnat genomföra sin granskning av den ordinarie verksamheten.

Nackdelarna har dock övervägt. Intervjuerna har inte kunnat utgå från inlästa dokument vilket fått till följd att ”alla” frågor måste behandlas i samtalen och att man därför inte alltid kommit lika ”djupt”. Det ställer också krav på flexibilitet hos skolan för att alla delar av utredningen skall

Dnr 54-2003:2372

kunna genomföras. En sådan flexibilitet kan vara särskilt problematisk om man på skolan är mer avvaktande till Skolverkets besök, ”misstänker ni något på just vår skola”. Det har även varit svårt att komma i kontakt med föräldrar och skolhälsovårdspersonal under besöket. Totalt sett har inspektionen tagit längre tid än när inspektionen skett på vanligt sätt. Det finns också en risk att skolan kan ha idrottsdag, studiedag eller motsvarande, vilket var fallet på en skola som granskades.

Erfarenheterna från de oanmälda besöken är att de i första hand bör användas då det finns särskilda skäl att besöka en skola utan att på förhand anmäla besöket, t.ex. då Skolverket fått information om påstådda missförhållanden på en skola.

Försöket med att använda *elevenkäter* kring värdegrundsfrågor i årskurs 7-9 respektive 4-6 har gett ett blandat resultat. I årskurs 7-9 är det övervägande positivt. Genom enkäterna framkommer information som elever annars inte skulle lämna i ett gruppsamtal. Eleverna får också en mer framträdande roll i inspektionen. Det ger också ett bredare underlag för bedömningarna och ytterligare en bild att lägga till övriga bilder.

Problemet har främst varit enkäterna i årskurs 4-6 där frågorna blivit för svåra, inte minst på skolor med många elever med invandrarbakgrund. För denna grupp har det hittills heller inte funnits jämförelsematerial på nationell nivå. Om detta skall bli ett stående inslag i alla inspektioner bör man också beakta enkättröttheten som kan finnas i vissa fristående skolor som ligger i kommuner som är aktiva i utvärderingsfrågor.

6.2 Skolverkets beslut med anledning av inspektionerna

Den inledande granskningen utifrån TV-programmet Dokument Inifrån

Som framgått ovan har de skolor som omnämndes i det aktuella TV-programmet granskats i två steg. I början av september fattade Skolverket beslut för fyra skolor där en fördjupad inspektion genomförts.

Om de genomförda granskningarna hade bekräftat misstankarna om allvarliga missförhållanden på skolorna med elever som far illa, hade Skolverket omgående fattat beslut om förelägganden (dvs. krav på åtgärder och information om att godkännandet annars kan komma att dras in) för en sådan skola och agerat så att godkännandet för skolan snarast hade återkallats.

Skolverket kunde dock, med de metoder som myndigheten kan använda sig av, inte finna belägg för att elever far illa på de granskade skolorna. Skolverkets bedömning baserade sig inte enbart på vad verkets inspektörer själva kunnat konstatera utan samma bild gavs från de olika intervju-personer utanför skolorna som Skolverket kontaktade. I denna del var det en enhetlig bild som framträdde.

Skolverket fann emellertid andra brister på skolorna t.ex. beträffande utbildningens innehåll. I flertalet fall har skolorna efter Skolverkets besök genomfört och/eller planerat åtgärder för att rätta till de brister som de

Dnr 54-2003:2372

utläst av Skolverkets faktarapport, åtgärder som Skolverket funnit vara adekvata. I dessa fall avstod Skolverket från att ge skolorna ett föreläggande utan meddelade istället sin avsikt att under hösten på nytt granska skolorna för att se vilka åtgärder som faktiskt vidtagits och vad de resulterat i.

På två av skolorna ansåg dock Skolverket att bristerna var av sådan art att ett föreläggande var motiverat.

När det gäller *Alfadjerskolan* i Västerås fann Skolverket inte några indikationer på att elever far illa i skolan, en bedömning som också gjordes av Västerås kommuns utredare efter den tillsyn som genomförts vid förskolan och fritidshemmet. Däremot ger de uttalanden som rektorn för skolan gjort i det aktuella TV-programmet uttryck för en inställning till frågor om bl.a. barnuppfostran som är oacceptabel och i direkt strid med den värdegrund som gäller för alla skolor i Sverige.

Även för *Dar Al-Uloumskolan* i Linköping handlade föreläggandet om brister i ledningen av skolan. Rektorn hade bl.a. i flera avseenden lagt sig i skolsköterskans arbete på ett sätt som är oförenligt med den arbetsfördelning som skall gälla mellan en rektor och skolhälsovårdspersonal. Skolverket bedömde att *Dar Al-Uloumskolan* inte hade den ledning av verksamheten som krävs för en fristående skola.

Huvudmännen anmodades att inkomma till Skolverket med en redovisning av hur bristerna skulle rättas till senast den 1 oktober 2003. Så skedde också för båda skolorna. Skolverket har därefter genomfört uppföljningar på de fyra skolor som fick ett beslut i början av september. Alla skolorna har därefter fått beslut om fortsatt godkännande och rätt till bidrag.

För de övriga skolorna i programmet (förutom de två skolor som fått sitt godkännande återkallat) gjordes i detta läge endast en första granskning för att säkerställa att eleverna på dessa skolor inte på något sätt far illa.

Sammanfattning av Skolverkets beslut avseende de inspekterade skolorna

Av de 24 skolor där Skolverket fattat beslut efter genomförd inspektion har en tredjedel, dvs. 8 skolor, konstaterats uppfylla kraven för fortsatt godkännande och rätt till bidrag. Av dessa skolor har 6 en konfessionell inriktning med kristen profil och 2 har en konfessionell inriktning med islamisk profil. Ytterligare två skolor har efter förelägganden vidtagit sådana åtgärder att de vid en förnyad prövning fått ett fortsatt godkännande och rätt till bidrag.

Sammanlagt har således 16 skolor fått förelägganden, dvs. förklarats inte uppfylla kraven för godkännande eller i ett fall endast rätten till bidrag (avser inskrivningsavgift). Nedan redovisas för de fyra huvudområdena i inspektionen hur många skolor som fått förelägganden och hur många av de övriga skolorna som fått förelägganden. En del skolor har endast fått förelägganden inom ett område medan andra skolor har fått föreläggan-

Dnr 54-2003:2372

den inom flera områden. Det finns också skolor som fått såväl föreläggande som påpekande inom samma område.

Huvudområde	Antal skolor med föreläggande	Antal skolor med påpekanden men inget föreläggande
Allmänna förutsättningar för verksamheten	8	4
Kunskaper och färdigheter	9	8
Allmänna mål och värdegrund	3	18
Skolans kvalitetsarbete	9	8

Härutöver har Skolverket på ett antal punkter pekat på behov av förbättringar i verksamheten och skolorna har dessutom själva efter Skolverkets besök och att de fått del av faktarapporten genomfört och/eller planerat åtgärder för att rätta till brister som de blivit uppmärksammade på.

En närmare redovisning av innehållet i Skolverkets förelägganden och påpekanden finns i avsnitt 6.3 – 6.6 nedan.

6.3 Allmänna förutsättningar för verksamheten

Sammanlagt är det åtta skolor som fått förelägganden inom detta område. Ytterligare fyra skolor har fått påpekanden om brister men inget föreläggande.

Det är främst två punkter som föreläggandena avser. För tre av skolorna är det fråga om stabiliteten i verksamheten och ytterligare en skola har fått ett påpekande i detta avseende. Två av skolorna har fått ett föreläggande avseende registerkontroll och ytterligare en skola har fått ett påpekande i denna del. Dessutom är det två skolor som redan under inspektionens gång rättat till brister avseende registerkontrollen.

Bristerna i stabilitet avser i två fall, båda förelägganden, skolans ekonomiska situation och i de båda andra fallen skolans elevunderlag. Även om det handlar om få skolor pekar det på problem som sannolikt är av mer generell karaktär.

Skolor som rekryterar elever vars familjer är relativt nyinvandrade har ibland problem med att elever börjar och slutar på skolan även under pågående läsår. Detta kan innebära svårigheter vid redovisningen till elevernas hemkommuner vilket kan medföra att berörd kommun håller inne med sina bidrag till dess att alla oklarheter har retts ut.

En av huvudmännen som fått ett föreläggande utgörs av en enskild firma vilket gör situationen extra problematisk. I det andra fallet har de ekonomiska problemen lett till att rektorn gjort sig skyldig till ekonomiska oegentligheter och för detta dömts till fängelse av Högsta Domstolen.

Dnr 54-2003:2372

De två skolor som fått föreläggande respektive påpekande avseende elevantalet är skolor som ligger i mindre samhällen. Det finns ett antal sådana fristående skolor med olika inriktning. När elevunderlaget nu sjunker i stora delar av landet blir det än svårare för dessa skolor att rekrytera elever. Det gäller oavsett om de är församlingsdrivna alternativ till den kommunala skolan eller om de tillkommit för att ersätta en nedlagd kommunal skola.

Övriga förelägganden avser olika punkter. Inget av dem kan sägas vara kopplat till skolans inriktning. Däremot har Skolverket haft anledning att avseende en av skolorna peka på skolans skyldighet att medverka i Skolverkets tillsyn och att för föräldrarna tydliggöra dels denna skyldighet, dels elevernas rätt att få uttala sin uppfattning i frågor som är viktiga för dem. Det var den skola där föräldrar inte tillät sina barn att samtala med Skolverkets representanter.

Skolverket har inte sett några skillnader mellan de skolor som nu fått sin förstagångsinspektion och de skolor som funnits under en längre tid.

6.4 Kunskaper och färdigheter

Sammanlagt har 9 skolor fått förelägganden inom området. Dessutom har flera skolor fått påpekanden om behov av förbättringar. Ett antal skolor har också vidtagit åtgärder under inspektionens gång då de själva blivit medvetna om brister i verksamheten. Totalt har 17 skolor fått antingen förelägganden eller påpekanden.

Trots att ett stort antal skolor har fått förelägganden eller påpekanden uppvisar skolorna inte generellt dåliga resultat utan bristerna har främst avsett ledningsfunktionen, lärarkompetensen, betygssättningen samt lokalsituationen. Tvärtom är det flera av skolorna som uppvisar mycket goda resultat på nationella prov och har höga meritvärden. Det finns flera förklaringar till detta. Flera av skolorna är små och har en lugn och trygg studiemiljö för eleverna. Många skolor har också en hög vuxentäthet, både små skolor med kristen profil och skolor med islamisk alternativt arabisk profil. Dessa faktorer framhåller eleverna själva som skäl för de goda studieresultaten. Ett annat viktigt skäl är att dessa skolor generellt har mycket engagerade föräldrar.

Det är dock på några skolor tveksamt om eleverna ges möjlighet att nå målen i samtliga ämnen. Det gäller främst de praktiskt-estetiska ämnen och de naturorienterande ämnena. Skälen till detta är flera. Skolorna har generellt inom ramen för skolans val inrättat egna profilämnen som kristendom, islam, judendom eller arabiska. För att ge utrymme åt dessa ämnen har timtalet i framför allt de praktiskt-estetiska ämnena och orienteringsämnena minskats jämfört med timplanen i bilaga till skollagen. Samtidigt saknas i flera fall speciallokaler för dessa ämnen och i stor utsträckning behöriga lärare. Flera skolor har försökt lösa detta genom att hyra lokaler och lärare av kommunala skolor.

Dnr 54-2003:2372

I den enkät som eleverna i årskurs 7-9 fått besvara ställdes ett antal frågor om hur eleverna anser att skolan lyckats med att ge eleverna vissa allmänna kompetenser. Skolan har lyckats bra med att

- ”utveckla självförtroendet” tycker 67 %,
- ”utveckla förmågan att samarbeta med andra” tycker 76 %,
- ”göra eleven nyfiken och uppmuntra denne att själv söka kunskap” tycker 59 %,
- ”ge kunskaper om miljöns betydelse för vår framtid” tycker 59 % och
- ”lära eleven hur människor med olika bakgrund och åsikter kan leva tillsammans i samhället” tycker 68 %.

Dessa värden är när det gäller de fyra första frågorna lägre eller betydligt lägre än i motsvarande studier på nationell nivå. De som svarat att skolan lyckats dåligt i dessa avseenden är dock också genomgående lägre för de granskade skolorna än i studier på nationell nivå.

Ledningsfunktionen

Tre skolor har fått förelägganden och ytterligare sex skolor påpekanden avseende ledningsfunktionen på skolan. Bristerna varierar mellan skolorna och har endast indirekt med skolornas profil att göra. Föreläggandena har i olika avseenden handlat om rektorers förhållningssätt; i ett fall har det handlat om uttalanden som varit oförenliga med värdegrunden, i ett fall rektorns agerande i förhållande till skolhälsovården och till viss del Skolverkets inspektion samt i ett tredje fall har rektorns agerande inte varit förenligt med behovet av kontinuitet och stabilitet i verksamheten.

På flera skolor har rektorerna visat upp brister när det gäller kunskapen om gällande regelsystem och i några fall också om den egna verksamheten. Utbytet med andra rektorer är i många fall också begränsat. I ett par fall har detta indirekt koppling till skolans profil. Det är rektorer på små skolor med kristen profil där rektorsuppdraget sköts ideellt och till stor del utanför skoltid.

Lärarkompetensen

Flera skolor har problem med den samlade lärarkompetensen. I två fall har detta inneburit förelägganden medan ytterligare fem skolor har fått påpekanden om behovet av att höja lärarkompetensen på skolan. Det är framför allt till de högre årskurserna som skolorna haft svårt att rekrytera utbildade lärare.

I något fall kan problemet med att rekrytera behöriga lärare till del berott på att skolans annonsering endast skett i kristen press. Den generella bilden är dock inte att skolorna prioriterar personer med den ”rätta tron” framför formell kompetens. På de skolor som har en kristen profil betonas dock vikten av att lärarna också har en grundsyn som är förenlig med skolans profil. Några indikationer på att skolorna med kristen inriktning väger in personers privata levnadsförhållanden vid bedömningen av vem

Dnr 54-2003:2372

som är mest meriterad för anställningen har inte framkommit i inspektionerna.

Skolorna med en islamisk eller arabisk profil har en något annan lärarsammansättning. Flertalet skolor har svenska klasslärare medan lärarna i skolans profilämnen har en kulturell och religiös tillhörighet som är kopplad till skolans profil. Det är inte ovanligt att de svenska klasslärarna på dessa skolor är nyutexaminerade eller håller på med sin lärarutbildning. I något fall har andelen lärare med svensk lärarutbildning varit lågt vilket bl.a. inneburit att den samlade kunskapen om författningarna varit bristfällig.

Betygssättning

Fem av skolorna har fått ett föreläggande avseende betygssättningen och ytterligare en skola har fått ett påpekande om behovet av att utveckla den delen av verksamheten.

Bristerna avser på några skolor att skolan utarbetat egna betygskriterier som inte enbart utgör konkretiseringar av de nationella målen och betygskriterierna utan innebär förändringar i grunderna för betygssättningen. I något fall har det istället handlat om att skolan inte kunnat redovisa på vilka grunder betygssättningen i skolans profilämne sker. En skola, som fått medgivande om att sätta betyg i enlighet med vad som gäller för det offentliga skolväsendet, har i strid med bestämmelserna satt betyg i årskurs 7.

Lokaler

Fyra skolor har fått förelägganden avseende lokalerna och ytterligare en skola ett påpekande. Bristerna har avsett olika former av speciallokaler vilket gjort att det saknas förutsättningar för skolorna att ge en sådan undervisning att eleverna ges möjlighet att nå målen i respektive ämne. De ämnen som berörs är främst trä- och metallslöjd samt de laborativa delarna i no-ämnena, i första hand kemi.

6.5 Allmänna mål och värdegrund

Tre av skolorna har fått förelägganden inom området, i samtliga fall kopplat till elever i behov av stöd. Däremot har Skolverket för samtliga skolor utom tre funnit skäl att rikta påpekanden om behov av utveckling av verksamheten.

Skolans mål och övergripande värdegrundsarbete

För i princip samtliga inspekterade skolor är värdegrundsarbetet ett prioriterat område. Detta kommer till uttryck såväl i skolans dokumentation som i det dagliga arbetet på skolan. Frågor som rör etik och moral är också viktiga inslag i skolornas profilämnen oavsett om det handlar om kristendom, islam, judendom eller speciella ämnen inriktade mot livskunskap.

Dnr 54-2003:2372

Skolorna poängterar att de inte ser någon konflikt mellan den värdegrund som kommer till uttryck i skollagen och den nationella läroplanen jämfört med den värdegrund som skolan står för eller den konfession som skolan är profilerad mot. De anser därför att det i denna del inte finns några problem med att leva upp till de statliga kraven.

De skolor som har en konfessionell inriktning låter denna komma till uttryck på flera olika sätt. Förutom skolans speciella profilämnen handlar det i stor utsträckning om ett förhållningssätt som skall prägla skolans personal och dess elever. Flertalet skolor har också någon form av obligatoriska morgonsamlingar, bönestunder eller andra konfessionella inslag. Även om närvaro vid dessa inslag är obligatoriskt för eleven är det däremot inte obligatoriskt att aktivt delta i själva utövandet av de konfessionella inslagen. På flera av skolorna finns också motiv eller texter med konfessionell koppling uppsatta på väggarna.

Morgonsamlingarna på en skola med kristen profil kan t.ex. innehålla högläsning ur Barnens Bibel, någon religiös sång och att de elever som så vill får be för någon som de tycker behöver få en omtanke. I de högre årskurserna kan det istället handla om högläsning ur någon skönlitterär bok med ett ”etiskt” eller ”moraliskt” innehåll. Syftet med morgonsamlingarna är oftast att ge eleverna en lugn stund som inledning på skoldagen.

Bönestunderna på en skola med islamisk inriktning handlar mycket om att ge tillfälle till bön för dem som så vill, att eleverna inte skall känna sig annorlunda för att de vill be men också att de skall få en förståelse för bönens betydelse. På en skola uttryckte föräldrarna att de ville bli informerade om huruvida deras barn deltog i bönestunderna eller inte, något som skolan till viss del tillgodosett. Enligt Skolverkets tolkning av värdegrunden i Lpo 94 skall dock en fristående skola inte på eget eller på annans initiativ informera föräldrar om deras barn aktivt utövar sin religion eller inte på sin skoltid. Detta är en fråga mellan vårdnadshavarna och deras barn.

För ett par av skolorna med kristen profil har Skolverket pekat på att vissa skrivningar i skolornas allmänna måldokument ger uttryck för att Bibelns budskap står över vad som anges i de nationella läro- och kursplanerna. Eftersom den faktiska verksamheten på skolorna i dessa delar inte följer skolans egna måldokument utan tar sin utgångspunkt i de nationella styrdokument, har Skolverket nöjt sig med att peka på behovet av att aktualisera skolans måldokument så att de stämmer överens med skolans verksamhet. En förklaring till denna diskrepans skulle kunna vara att skolorna genom sådana målformuleringar vill ”lugna” de föräldrar som vill att deras barn skall uppfostras i en kristen miljö.

Skolverket har i inspektionerna också granskat hur skolorna hanterat sin anmälningskyldighet till socialnämnden. På flertalet skolor har personalen kunskap om gällande lagstiftning i många fall utifrån information som givits av personal från kommunens socialtjänst. Även om rutiner ofta saknas för hur man på skolan skall förfara om man misstänker att ett barn

Dnr 54-2003:2372

far illa i hemmet, har Skolverket inte på någon skola kunnat belägga att man underlåtit att vid behov göra sådana anmälningar. Ett antal skolor har också kunnat redovisa att anmälningar gjorts till socialnämnden eller i vissa fall till polisen. Kontakter med kommunernas socialtjänster bekräftar denna bild.

Skolans arbete med kränkande behandling och jämställdhet

Flertalet skolor arbetar aktivt med att motverka olika former av kränkande behandling. Skolorna har också valt att dokumentera delar av sitt arbete i olika former av handlingsprogram, vanligtvis ett program mot mobbning. Eftersom skolornas arbete är vidare än så och de statliga kraven avser ett arbete för att motverka alla former av kränkande behandling har Skolverket pekat på att skolorna också bör låta sitt arbete komma till uttryck i skolans dokumentation. Sådana påpekanden har gjorts för 16 skolor.

I de enkäter som Skolverket låtit eleverna i årskurs 7-9 fylla i anonymt finns ett antal frågor som på olika sätt är relaterade till elevernas trygghet och skolornas arbete med att förhindra kränkande behandling.

Ett antal frågor har ställts om hur eleverna tycker att det är på deras skolor. Generellt ger elevernas svar en mycket positiv bild. T.ex. anser

- 89 % att påståendet ”*Det är en bra stämning och god sammanhållning i min skola*” stämmer,
- 88 % att påståendet ”*Mobbning är ett stort problem på skolan*” **inte** stämmer,
- 82 % att påståendet ”*Det förekommer våld på skolan*” **inte** stämmer,
- 87 % att påståendet ”*Det förekommer rasism på skolan*” **inte** stämmer och
- 84 % att påståendet ”*Elever och lärare bemöter varandra med respekt på min skola*” stämmer.

Samtliga dessa värden är betydligt högre än vid motsvarande attitydmätningar på nationell nivå.

Frågor har också ställts till eleverna om hur de tycker att de själva har det i sin skola. En mycket stor majoritet av eleverna ger uttryck för att de känner trygghet i skolan och sällan eller aldrig känner sig rädda eller oroliga i skolan. T.ex. anser

- 92 % att påståendet ”*Jag känner mig för det mesta lugn och trygg när jag är i skolan*” stämmer,
- 87 % att påståendet ”*Jag känner mig ofta orättvist behandlad av lärare eller andra vuxna i skolan*” **inte** stämmer,
- 97 % att påståendet ”*Jag känner mig mobbad av andra elever*” **inte** stämmer och

Dnr 54-2003:2372

- 96 % att påståendet ”*Jag känner mig mobbad av någon av mina lärare*” **inte** stämmer.

Dessa värden stämmer väl med vad studier på nationell nivå visar. Det är dessutom färre än i de nationella studierna som ger det rakt motsatta svaret.

Det finns dock skolor där en betydligt högre andel tycker att det är för bråkigt i skolan. Skolverket har uppmärksammat de aktuella skolorna på att det finns elever på skolan som inte känner tillräcklig trygghet under skoldagen. Enligt Skolverkets bedömning är dessa uppgifter dock inte en följd av brister i de berörda skolornas arbete med att motverka våld och kränkningar.

Mot bakgrund av vad som framkom i TV-programmet Dokument Inifrån ställdes också frågan ”*Är du rädd för någon av de vuxna på skolan?*”. Svaren på denna fråga blev

Nästan alltid	0 %
Ibland	5 %
Aldrig	95 %

På två av skolorna angav dock fler än 10 % av eleverna svarsalternativet ”*Ibland*”. Skolverkets samtal med eleverna och iakttagelserna i övrigt gav dock ingen grund för antagandet att eleverna blev utsatta för kränkningar eller fysiskt våld från någon vuxen på skolorna.

Endast någon enstaka skola har dokumenterat sin syn på arbetet med jämställdhet mellan könen. Det är heller inte vanligt att skolorna har någon uttalad strategi för hur sådana frågor skall hanteras. Den allmänna bilden som framkommer är dock att flickor och pojkar ges samma utrymme i undervisningen och att skolorna inte heller på annat sätt missgynnar något av könen. Ett exempel från en av skolorna med islamisk profil var att skolan haft fotbollsturnering med andra fristående skolor med islamisk profil med såväl flicklag som pojklag.

Flickor och pojkar undervisas för det mesta i blandade grupper. Pojk- och flickgrupper förekommer dock ofta när det gäller sex- och samlevnadsundervisning. På de islamiska och arabiska skolorna är det dessutom vanligt att pojkar och flickor i framför allt de högre årskurserna undervisas var för sig i idrott och hälsa på grund av att flickorna inte får visa sina kroppar för pojkarna. När idrotten inte bedrivs samtidigt för både pojkar och flickor får det också till följd att något annat ämne, oftast profilämnet, läses uppdelat.

På två skolor förekom en ”positiv särbehandling” av flickor. På den ena skolan, med arabisk profil, skedde det genom att endast flickor fick fungera som ordförande i klassråd. På den andra skolan, med kristen profil, fick flickor men inte pojkar ha huvudbonad på sig inomhus. Skolverket har vid inspektionen i de båda fallen i generella termer påtalat vikten av att skolan lever upp till värdegrunden för skolan som talar om jämställdhet mellan könen.

Dnr 54-2003:2372

I elevenkäten ställdes också frågan om lärarna behandlar flickor och pojkar lika. Det var 79 % av eleverna som ansåg att de flesta av lärarna gör detta medan 16 % ansåg att det endast var några få eller inga som gör detta. Det är i stort samma värden som i nationella studier. På en av skolorna var det väsentligt sämre värden. Utredningen i övrigt gav dock inte några indikationer på att skolan inte levde upp till kraven.

Elevernas ansvar och inflytande

Ingen av de inspekterade skolorna har fått något föreläggande eller något påpekande avseende elevernas inflytande förutom vad som framgår nedan avseende elever i behov av stöd. På en av skolorna där den genomförda enkäten visade att eleverna inte ansåg sig ha så stort inflytande över den pedagogiska verksamheten beslutade rektorn under pågående granskning att prioritera dessa frågor i lärarnas kompetensutveckling under innevarande läsår.

I den enkät som eleverna i årskurs 7-9 fått besvara fanns frågor om hur eleverna ser på sitt inflytande på skolorna. Eleverna ansåg i följande utsträckning att de fick vara med och bestämma *Ganska mycket* avseende

- ”vad du får lära dig i olika ämnen”, 40 %,
- ”hur ni ska arbeta, t.ex. om ni ska arbeta i grupp, göra egna undersökningar eller lyssna på lärarna”, 56 %,
- ”skolmiljön, t.ex. lokalerna och skolgården”, 46 %,
- ”reglerna i skolan”, 33 % och
- ”läxor och prov”, 38 %.

Även om värdena är låga är de på alla frågorna högre än i studier på nationell nivå. Om man ser till svaren på alternativet *Ganska lite* är de väsentligt lägre än på nationell nivå.

Generellt anser eleverna att de har sämre möjligheter till inflytande än vad rektorn och lärarna anser. Flertalet granskade skolor har former för det formella inflytandet genom elevråd och klassråd. När det gäller inflytandet över undervisningens innehåll och utformning varierar det inte bara mellan skolorna utan också mellan lärarna inom en skola. Många skolor har dock genom de små undervisningsgrupperna bättre förutsättningar för att ge eleverna inflytande i det dagliga arbetet.

Allsidighet och saklighet i undervisningen

Samtidigt som kravet på allsidighet och saklighet är särskilt viktigt att granska på skolor med konfessionell inriktning är det också det som är svårast att bedöma i skolornas verksamhet.

Inspektionerna har visat att skolorna har allmänna måldokument och bearbetningar av de nationella kursplanerna som i flertalet fall behandlar moment som är ”kritiska” vid bedömningen av om skolans undervisning är allsidig och saklig. Flera skolor har särskilt strukit under vikten av att

Dnr 54-2003:2372

skolorna står för en allsidig och saklig undervisning. Undervisningen i religionskunskap tar upp andra religioner än den skolan står för vilket såväl läroböcker, elevers arbetshäften och samtalen med eleverna visar. Skolorna har behandlat skapelseberättelser från olika religioner och också redovisat var vetenskapen står i detta avseende. På flera skolor fanns detta uppsatt på väggarna. De olika beskrivningarna var utformade på ett sakligt sätt.

Skolorna använder generellt läromedel i samhälls- och naturorienterande ämnen som är vanliga även i kommunala skolor. Flera av skolorna har egna bibliotek som visar på ett allsidigt urval av såväl faktaböcker som barn- och ungdomsböcker och alla skolor använder kommunala bibliotek eller bokbussar regelbundet.

Sex- och samlevnadsundervisning förekommer på alla skolor, i många fall genom skolsköterskornas försorg. Det förekommer också i flera fall att "tjejgrupper" och "killgrupper" bildats för att samtala om sådana frågor. I en del fall görs också besök på ungdomsmottagningar.

Inspektionerna har inte visat på något fall där läroböcker eller annan litteratur har censurerats beträffande texter och/eller bilder av religiös eller sexuell karaktär.

I några fall har det funnits brister som skolorna dock blivit medvetna om och avser att åtgärda. Det har handlat om att undervisningen om de olika världsreligionerna inplanerats först i årskurs 6, att undervisningen i religionskunskap skötts av utbildad personal, att vissa måldokument antingen inte tydligt behandlat vad som skall tas upp om andra religioner eller haft beskrivningar som inte överensstämmer med hur undervisningen faktiskt bedrivs.

Elevenkäterna i årskurs 7-9 innehöll ett antal frågor kopplade till allsidigheten och sakligheten i undervisningen. Ett antal frågor avsåg hur eleverna ser på lektionerna i historia, samhällskunskap och religionskunskap. T.ex. anser

- 92 % att påståendet *"jag kan öppet ge uttryck för åsikter som avviker från lärarens i politiska frågor och samhällsfrågor"* stämmer mycket eller ganska bra,
- 90 % att påståendet *"jag uppmuntras att skaffa mig en egen uppfattning i olika frågor"* stämmer mycket eller ganska bra,
- 92 % att påståendet *"jag känner att jag kan säga vad jag tycker även om de flesta andra i klassen har en annan åsikt"* stämmer mycket eller ganska bra,
- 89 % att påståendet *"läraren tar upp flera olika åsikter och synvinklar när en fråga diskuteras"* stämmer mycket eller ganska bra och
- 82 % att påståendet *"jag har lärt mig att kritiskt granska och värdera information av olika slag"* stämmer mycket eller ganska bra.

Alla dessa värden är betydligt högre än i studier på nationell nivå.

Dnr 54-2003:2372

I enkäten har också ett antal frågor ställts om innehållet i religionskunskapsämnet de tre senaste åren. Generellt anser eleverna på de granskade skolorna i större utsträckning än i studier på nationell nivå att undervisningen behandlar de frågor som anges i enkäten. Bl.a. anser 67 % att undervisningen *ganska mycket* behandlat olika religioner, vilket är väsentligt fler än i nationella studier.

Elever i behov av särskilt stöd

Tre av skolorna har fått förelägganden och ytterligare fem skolor har fått påpekanden avseende elever i behov av stöd. Det är också några skolor som redan under utredningens gång genomfört utvecklingsinsatser inom området.

I flertalet fall handlar bristerna om själva processen på skolan då en elev bedömts ha behov av stödinsatser. Det handlar dels om att alla elever med behov av stöd eller som erhåller stöd inte har utarbetade åtgärdsprogram, dels att elever och föräldrar inte alltid givits möjlighet att delta i utarbetandet av sådana program. I en del fall har skolorna inte alltid haft klart för sig vad författningarna ställer för krav i dessa avseenden utan det upprättas dokument som gäller samtliga elever och någon åtskillnad görs inte för de elever som har stödbehov. En av skolorna som fått ett föreläggande har en kristen profil. Skolan har tagit emot ett antal asylsökande barn som visserligen får stödinsatser men inte i form av studiehandledning på elevernas modersmål.

Flera av skolorna med en islamisk eller arabisk profil har en stor andel elever i behov av stöd. Även många av skolorna med kristen profil har tagit emot ett relativt stort antal elever i behov av stöd. Det har i flera fall skett i samverkan med elevernas hemkommuner då man bedömt att eleverna skulle må bra av en placering på en mindre skola med en lugn miljö. Detta har ofta handlat om elever vars familjer inte varit bekännande kristna.

Många av de inspekterande skolorna har en hög vuxentäthet. På flera skolor med islamisk eller arabisk inriktning har man försökt dubblera antalet vuxna i klasserna, ofta en med lärarutbildning och en assistent som saknar sådan utbildning. Det är inte ovanligt att läraren har svensk utbildning medan assistenten talar elevernas modersmål. Flera av skolorna har satt upp som mål att bidra till att eleverna skall kunna integreras i det svenska samhället. En av skolorna har exempelvis satsat på att ta fram ett eget läromedel för ämnet arabiska som tar sin utgångspunkt i det svenska samhället och den närmiljö som eleverna möter här. En annan skola har erbjudit läxläsning på eftermiddagen i en lokal i det bostadsområde där flertalet elever bor. Ett annat exempel är att flera av skolorna erbjuder aktiviteter för föräldrarna på icke skoltid, t.ex. i form av datakurser för mammor.

Skolans kontakt med hem, samhälle och arbetsliv

Samtliga granskade skolor kännetecknas av ett nära samarbete mellan hem och skola. Föräldrarna har täta kontakter med såväl skolledning som lärare. Det sker t.ex. genom att föräldrar på många av skolorna lämnar och hämtar barnen på skolan, att föräldrar tar på sig arbetsuppgifter på skolan i form av t.ex. städning, att familjerna umgås vid sidan av skolan inom ramen för en församling eller i vissa fall genom att skolan är föräldrastyrd. På några av de mindre skolorna är det dessutom vanligt att föräldrar arbetar som lärare, skolsköterska eller med maten på skolan.

Som framgått ovan finns det på några skolor tendenser till att föräldrarna på olika sätt försöker påverka skolledning och lärare till att ge undervisningen en inriktning som kan stå i strid med värdegrunden och de allmänna målen. Det har handlat om att undervisningen mer ensidigt skall handla om katederundervisning eller att utbildningen skall ges en mer konfessionell inriktning t.ex. i form av kollektiva böner ledda av rektorn. Enligt Skolverkets bedömning har dock skolorna i dessa fall inte fallit undan för föräldrarnas krav.

Flera skolor har haft problem att knyta kontakter med andra skolor. Det har framför allt varit skolor med islamisk eller arabisk inriktning som försökt närma sig kommunala eller fristående skolor med mer "svenska" elever. Enligt de svenska lärarna på de granskade skolorna finns dock en stor skepsis bland lärare och skolledare i kommunala skolor gentemot skolor med islamisk eller arabisk profil. Detta har dels försvårat för eleverna att knyta kontakter med elever som har svenska som modersmål, dels för lärarna när det gäller planeringen av undervisningen och betygsättningen.

Den generella bilden av de granskade skolorna är att man inte försöker isolera sig från samhället i övrigt utan att eleverna ges möjlighet att göra olika former av studiebesök.

6.6 Skolans kvalitetsarbete

Sammanlagt har nio skolor fått föreläggande inom området. Åtta av skolorna saknade kvalitetsredovisning medan en av skolorna visserligen hade ett sådant dokument men det uppvisade alltför stora brister. Ytterligare åtta skolor har fått påpekanden om att de behöver utveckla sina kvalitetsredovisningar. Det finns inga skillnader mellan de skolor som nu fått sin första inspektion och de skolor som funnits ett antal år.

Bristerna är av flera slag. Flertalet skolor saknar ett systematiskt kvalitetsarbete där man genom uppföljningar och utvärderingar försöker säkra kvaliteten både i skolans kunskapsförmedlande uppdrag och i värdegrundsarbetet. De kvalitetsredovisningar som tagits fram har främst brister i att de inte tydliggör resultaten i verksamheten annat än i allmänna ordalag och att det inte sker en medveten analys av resultaten och en värdering av dessa i förhållande till målen. Det finns också brister i skolans ställningstaganden till vilka åtgärder som krävs för att rätta till eventuella brister och se till att verksamheten utvecklas ytterligare.

7 Sammanfattande bedömning

7.1 Sammanfattande bild av de granskade skolorna

Det är ingen enhetlig bild som framkommer av de 25 inspektionerna. De granskade skolorna har visserligen alla en konfessionell eller motsvarande inriktning men innehållet i och utformningen av undervisningen vid skolorna varierar liksom kvaliteten i verksamheterna.

Vid samtliga skolor har det funnits utrymme för förbättringar och ca hälften av skolorna har redan under pågående inspektion själva genomfört och/eller planerat åtgärder för att rätta till brister och utveckla verksamheten utifrån vad som framkommit vid granskningen. På samtliga skolor har Skolverket ändå funnit anledning att antingen ge förelägganden om brister som måste åtgärdas eller peka på behov av ytterligare utveckling av verksamheten. Två tredjedelar av skolorna har fått förelägganden medan Skolverket för en tredjedel av skolorna bedömt att skolorna kunnat få ett fortsatt godkännande och rätt till bidrag. Andelen skolor som fått ett föreläggande är högre än vad som gäller vid förstagångsinspektioner. Under 2002 fick 55 procent av de skolor som fick sin förstagångsinspektion ett föreläggande.

De brister som påtalats i besluten har inte i första hand varit kopplade till skolornas profil. Förelägganden har främst avsett skolornas kvalitetsarbete, betygssättningen, lokalsituationen, ledningsfunktionen, hanteringen av elever i behov av stöd, ekonomin och brister i registerkontrollen av nyanställd personal.

Skolverket har dock inte kunnat se några generella problem när det gäller kravet på att verksamheten skall vara förenlig med de allmänna målen och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet. Det finns t.ex. inga indikationer på att allsidigheten och sakligheten i undervisningen skulle åsidosättas. Det finns visserligen exempel på skrivningar i några skolors måldokument som ger sådana farhågor men den faktiska verksamheten på dessa skolor ger en annan bild. Det har också framkommit flera exempel på att föräldrar och elever har förväntningar på skolans verksamhet som inte stämmer överens med värdegrunden som den kommer till uttryck i läroplanen. Detta ställer stora krav på huvudman, skolledning och lärare att stå upp för innehållet i författningarna.

Denna bild har också stärkts av de enkäter som genomförts med eleverna på de inspekterade skolorna. Även med hänsyn tagen till att eleverna kanske medvetet velat ge en positiv bild av sin skola har enkätsvaren inte visat på några generella problem med värdegrunden på skolorna.

De problem av mer allvarlig karaktär som konstaterats vid genomförandet av detta regeringsuppdrag kan framför allt kopplas till två områden. Det är

- Möjligheterna för Skolverket att genomföra sitt inspektionsuppdrag

Dnr 54-2003:2372

- De fristående skolornas system för styrning, ledning och kvalitetssäkring

7.2 Skolverkets inspektion

Som framgått av redovisningen ovan har det från olika håll ifrågasatts om Skolverket har rätt att utan föräldrars medgivande samtala med elever inom ramen för en inspektion. Det har också ifrågasatts huruvida Skolverket har rätt att samtala med elever utan att vuxna, i första hand personal på de granskade skolorna, är närvarande.

Nuvarande lagstiftning

Skolverket skall i enlighet med bestämmelser i skollagen ha tillsyn över fristående skolor som har fått ett godkännande eller förklarats berättigade till bidrag från elevernas hemkommuner. Av 3 kap. förordningen om fristående skolor framgår också att en fristående gymnasieskola eller gymnasiesärskola kan stå under statlig tillsyn även om de inte erhåller offentligt stöd. Enligt Skolverkets instruktion skall verket genom utbildningsinspektion granska kvaliteten i skolväsendet och ha tillsyn över bl.a. fristående skolor.

Enligt 9 kap. 11 respektive 13 §§ skollagen är fristående skolor skyldiga att delta i den uppföljning och utvärdering av skolväsendet som genomförs av Skolverket. Om en fristående skola inte iakttar denna skyldighet kan rätten till bidrag återkallas.

Enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken har barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall vidare behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Den som har vårdnaden om ett barn har enligt 6 kap. 2 § ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Enligt 3 kap. 1 § skollagen har alla barn som är bosatta i Sverige skolplikt. Skolplikten motsvaras av en rätt att få utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och unga. Enligt 9 kap. 1 § skollagen får skolplikten fullgöras i en fristående skola, om skolan är godkänd av Skolverket.

Av allmänna rättsprinciper i svensk lagstiftning följer att skolan, under den tid barnet fullgör sin skolplikt, tar över vårdnadshavarens tillsyns- och omsorgsansvar. Genom skolplikten fräntas föräldrarna möjligheten att utöva tillsyn över barnet, varför ansvaret under tiden skolplikten fullgörs övergår på skolhuvudmannen.

Det är således en mycket angelägen uppgift för skolan att se till att det tillsyns- och omsorgsansvar som huvudmannen har för skolpliktiga elever iakttas på ett sådant sätt att elever behandlas med aktning för sin person och egenart och föräldrarna känner sig trygga med skolan.

Dnr 54-2003:2372

I juni 1990 tillträdde Sverige FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Barnkonventionen sätter barnets mänskliga rättigheter, intressen och behov i centrum. Den genomsyras av tanken att barn skall respekteras. Genomgående är också tanken att samhällets insatser skall utgå från vad som är bäst för barnet. Enligt artikel 12 i barnkonventionen skall barn som är i stånd att bilda egna åsikter tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Detta kommer vidare till uttryck i den värdegrund som enligt skollagen och läroplanen gäller för alla skolor i Sverige. Värdegrunden innebär bland annat att verksamheten i skolan skall utformas i enlighet med grundläggande demokratiska värderingar samt att skolan skall vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram.

Konsekvenser för Skolverkets inspektion

Elever i fristående skolor har, på samma sätt som elever i det offentliga skolväsendet, rätt till en utbildning som lever upp till de krav som riksdag och regering har fastlagt i nationella styrdokument. Skolverkets uppgift är att genom inspektion kontrollera att den fristående skolan lever upp till dessa krav och att eleverna får den utbildning de har rätt till. En skola som inte följer de olika lagar och regler som riksdag och regering har bestämt får inte behålla sitt godkännande att driva skolan och får inte heller rätt till offentliga bidrag.

För att få en korrekt bild av hur en skola fungerar måste Skolverket förutom att granska olika dokument, skolans ekonomi och lokaler m.m. även intervjua olika grupper som har anknytning till skolan. Skolverket intervjuar därför regelmässigt skolledning, lärare, övrig skolpersonal, elever och föräldrar på skolan. Detta görs på alla skolor, såväl kommunala som fristående.

Enligt Skolverkets bedömning skulle det varken vara förenligt med barnkonventionen, inspektionsuppdraget eller skolans värdegrund att underlåta att intervjua eleverna. För att Skolverket skall kunna fullgöra sitt uppdrag och bedöma om skolan lever upp till de krav staten ställer på en fristående skola behöver Skolverket få reda på alla aktörers synpunkter på skolan. Och elevernas åsikter är då minst lika viktiga för Skolverkets bedömning som skolledningens, lärarnas, övrig skolpersonals och föräldrarnas.

Skolverket genomför oftast sina inspektioner efter att först ha anmält det till skolan. Det finns dock situationer då även oanmälda inspektioner kan vara aktuella. Vid föränmälda inspektioner informeras föräldrarna i förväg. Däremot inhämtas aldrig föräldrarnas samtycke. Man kan säga att Skolverket förutsätter att föräldrarna samtycker till att staten via Skolverkets inspektörer kontrollerar att deras barn får den skola de har rätt till. Föräldrarna har ett berättigat krav att få veta om den skola deras barn går i är likvärdig andra skolor. Vid oanmälda inspektioner finns inte denna möjlighet att i förväg informera föräldrarna. I de fall en sådan inspektion omfattar mer än en dag informeras oftast skolan den första dagen att Skolverket önskar intervjua elever den andra dagen av inspektionen.

Dnr 54-2003:2372

Skolverket genomför intervjuerna med de olika grupperna för sig. På så sätt föreligger enligt Skolverket uppfattning de bästa förutsättningarna för alla att fritt uttrycka sina åsikter. Skolverket vill också framhålla att eleverna alltid intervjuas i grupp och att bara de elever som själva vill delta intervjuas. De elevreaktioner Skolverket får efter intervjuerna är mycket positiva.

Slutsatser

Möjligheterna för Skolverket att fullgöra sitt inspektionsuppdrag är avhängigt av att de skolor som står under Skolverkets tillsyn aktivt medverkar till att granskningen kan genomföras på ett tillfredsställande sätt. Detta skulle utifrån erfarenheterna från inspektionen underlättas om en bestämmelse införs i skollagen om att en fristående skola skall vara skyldig att medverka och lämna den hjälp som behövs i tillsynen. Det bör då även vara möjligt att återkalla rätten till bidrag om denna skyldighet inte iakttas.

Skolverket anser vidare att det med beaktande av verkets inspektionsuppdrag, elevers och föräldrars rätt att få veta om deras skola är likvärdig med andra skolor samt barns rätt att behandlas med aktning inte finns något som hindrar Skolverket från att intervjua elever. När det gäller små barn är det dock rimligt att föräldrarna först ges möjlighet att ge sitt medgivande. Enligt Skolverkets uppfattning skall elever ha rätt att framföra sin syn på skolan utan att en vuxen medverkar vid samtalet.

Dessa principer måste gälla oavsett om inspektionen genomförs förannmält eller oanmält.

I samband med fullgörandet av detta regeringsuppdrag har det funnits skolor där föräldrar och personal ifrågasatt Skolverkets rätt att genomföra inspektionen på ovanstående sätt. På en av skolorna förbjöd dessutom föräldrar sina barn att medverka i samtal med Skolverkets personal. Trots detta anser Skolverket att inga ytterligare författningsändringar är påkallade i nuläget. Om detta visar sig bli ett allt större problem kan det bli aktuellt för Skolverket att på nytt aktualisera frågan.

7.3 Styrning, ledning och kvalitetssäkring

Nuvarande bestämmelser

Enligt skollagens bestämmelser kan enskilda fysiska eller juridiska personer vara huvudmän för fristående skolor. Detta gäller utan inskränkningar så länge huvudmannen bedöms ha förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med bestämmelserna i skollagen. Den fristående skolan är enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skyldig att upprätta en kvalitetsredovisning vilket i sig kräver ett kvalitetsarbete. För ledningen av den fristående skolan skall det enligt förordningen om fristående skolor finnas en rektor som genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt. Något närmare om vad som ingår i rektorns ledningsuppdrag framgår inte av författningarna.

Dnr 54-2003:2372

Vad styr skolans verksamhet – författningarna eller "den egna familjen"?

Många av de fristående skolorna med konfessionell inriktning eller motsvarande är små skolor där det finns nära relationer mellan huvudman, skolledning, lärare, föräldrar och elever. På flera av de granskade skolorna arbetade föräldrar till eleverna på skolan som rektor, lärare, skolsköterska m.m. eller satt i styrelsen för skolan. På ett par av de minsta skolorna kom en mycket stor del av eleverna från endast några få familjer. På några skolor var rektorn också företrädare för huvudmannen.

På flera av skolorna umgicks dessutom många av familjerna på sin fritid inom ramen för en församling och eleverna deltog i stor utsträckning i församlingens ungdomsverksamhet. Lärare på skolan fungerade i vissa fall som ungdomsledare inom församlingen.

De positiva effekterna av dessa förhållanden var en lugn och trygg miljö med en social "kontroll". Eleverna fanns i små undervisningsgrupper där läraren hade möjlighet att ägna sig åt varje enskild elev utifrån dennes förutsättningar. Föräldrarna var engagerade i sina barns skolgång och de var väl informerade om innehållet i skolans verksamhet och det egna barnets resultat.

Det finns dock en risk med en sådan miljö. Den kritiska granskningen av verksamheten som måste äga rum från skolans huvudman gentemot de professionella i skolan, från rektorn gentemot lärarna, från lärare gentemot elever och från föräldrar gentemot skolan blir i praktiken mycket svår att få till stånd när flertalet har en så nära relation till varandra. Som framgått av redovisningen i avsnitt 6.6 saknar en stor del av skolorna kvalitetsredovisningar och ett system för kvalitetssäkring av verksamheten.

Rektorn och lärarna kan också utsättas för påtryckningar av olika slag. I inspektionerna har flera exempel framkommit på försök från föräldrar att påverka de professionella i skolan att bedriva en verksamhet som knappast skulle vara förenlig med de allmänna mål och den värdegrund som skolan skall svara mot. Det finns i sådana situationer en risk att skolan för att få nöjda föräldrar tillmötesgår sådana krav. När det gäller en liten skola kan det dessutom handla om skolans överlevnad. Det är inte självklart att föräldrarnas bild av en bra skola överensstämmer med vad skollagen och läroplanen föreskriver.

Det ställs stora krav framför allt på rektorns integritet och professionalitet i sådana situationer.

Kompetensen hos rektorer och lärare

De genomförda inspektionerna har visat på vissa kvalitetsbrister när det gäller skolans pedagogiska verksamhet. Kunskapen om vilka krav som ställs på en fristående skola är i vissa fall begränsad hos såväl huvudmän som rektorer och lärare.

De förändrade bestämmelserna i 9 kap. skollagen innebär att det fr.o.m. den 1 juli 2002 ställs samma krav på lärarkompetensen hos de fristående skolorna som för skolor i det offentliga skolväsendet. Trots detta är den

Dnr 54-2003:2372

samlade lärarkompetensen lägre i de fristående skolorna. Inom ramen för detta regeringsuppdrag har två skäl till detta kunnat konstateras.

I det ena fallet är det skolor med en kristen profil som, i sin ambition att få lärare som har en kristen grundsyn, inte söker efter lärare annat än i kristen press. Möjligheterna att kunna rekrytera behöriga lärare minskar med ett sådant tillvägagångssätt. På flera av de mindre skolorna med kristen inriktning arbetade rektorerna ideellt med mycket liten tjänstgöringstid, vilket innebar att deras förutsättningar att hålla sig à jour med såväl förändringar i författningarna som den dagliga verksamheten var mycket små.

I det andra fallet handlar det snarare om att utbildade lärare väljer bort skolor med islamisk eller arabisk inriktning sannolikt beroende på att flera av dessa skolor har en hög andel elever i behov av stöd. Många av de lärare som söker till dessa skolor har antingen en utländsk lärarutbildning eller en nyligen eller inte helt avslutad svensk lärarutbildning. Kunskapen om författningarna och erfarenhet från arbete med betygssättning och lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna är ofta begränsad hos dessa personer. På många av dessa skolor saknar rektorerna dessutom svensk lärarutbildning och har heller inte alltid genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Att skolorna som framgår av avsnitt 6.6 saknar kvalitetsredovisningar och ett fungerande system för kvalitetssäkring beror i många fall sannolikt på att huvudmän och rektorer saknar tillräcklig kompetens för att bedriva ett sådant kvalitetsarbete.

Slutsatser

En viktig förutsättning för att fristående skolor, inte minst de med konfessionell inriktning eller motsvarande, skall kunna ge en utbildning som dels ger eleverna kunskaper och färdigheter som är likvärdiga med dem som det offentliga skolväsendet skall förmedla, dels svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet, är att styrningen och ledningen av skolorna fungerar.

När det gäller huvudmannen för skolan finns det i detta avseende framför allt nackdelar med att samma person är ägare av skolan och fungerar som rektor. Det gäller t.ex. när en fysisk person eller en enskild firma är huvudman men även i ett aktiebolag där rektorn samtidigt är ordförande i styrelsen och huvudägare.

När det gäller rektorn på en fristående skola finns det ingen reglering av rektorsfunktionens innehåll mer än att denne skall leda utbildningen. Skollagens reglering av rektorsfunktionen för en kommunal skola innebär dessutom krav på att rektorn skall hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet och verka för att utbildningen utvecklas.

Enligt Skolverkets bedömning skulle förändringar på dessa punkter skapa bättre förutsättningar för en fungerande styrning, ledning och kvalitetssäkring av de fristående skolorna.

FRISTÅENDE GRUNDSKOLOR

Bilaga 1

Namn	Kommun	Årskurser	Huvudman	Inriktning	Profil	Antal elever (okt. 2002)	
						Förskoleklass	Grundskola/gymn. skola
Inriktning: Konfessionell							
Profil: Islamisk							
AL-AZHAR SKOLAN	Örebro	1-6	Al-Azhar Stiftelsen	Konfessionell	Islamisk		71
AL-AZHAR SKOLAN I STOCKHOLM	Stockholm	1-6	Al-Azhar stiftelsen i Stockholm	Konfessionell	Islamisk	47	150
ALFADJER SKOLAN	Västerås	1-6	Al-Fadjers Fria Språk- och Kulturskola Aktiebolag	Konfessionell	Islamisk		29
AN-NOOR SKOLAN	Norrköping	1-6	Föreningen Al-Noor Al-Islamia	Konfessionell	Islamisk	12	27
EL-DAGVE SKOLAN	Jönköping	1-6	El-Dagve Skolan Handelsbolag	Konfessionell	Islamisk		23
IMANSKOLAN	Uppsala	1-6	Stiftelsen Imanskolan	Konfessionell	Islamisk		95
ISLAMISKA SKOLAN	Stockholm	1-6	Stift. Islamiska skolan	Konfessionell	Islamisk		117
RÖMOSSKOLAN	Göteborg	1-9	Föreningen Islamiska Skolan i Göteborg	Konfessionell	Islamisk	22	162
VÄXJÖ ISLAMISKA SKOLA	Växjö	1-6	Islamiska Förbundet i Växjö	Konfessionell	Islamisk	9	44
ÖGÅRDSSKOLAN	Malmö	1-6	Islamic Centers Församling	Konfessionell	Islamisk	33	142
Inriktning: Konfessionell							
Profil: Judisk							
HILLELSKOLAN	Stockholm	1-6	Föreningen Chinuch	Konfessionell	Judisk	19	144
JUDISKA SAMSKOLAN I GÖTEBORG	Göteborg	1-4	Stiftelsen Judiska Samskolan i Göteborg	Konfessionell	Judisk	6	12
JUDISKA SKOLAN BEIT MENACHEM	Göteborg	1-6	Judiska Daghemmet Gan Chaja Mushka	Konfessionell	Judisk		21
Inriktning: Konfessionell							
Profil: Kristen							
ARKENSKOLAN	Vännäs	1-6	Vännäs Kristna Skolförening	Konfessionell	Kristen	6	23
BANÉRSKOLAN	Leksand	1-9	Stiftelsen Segerbanéret	Konfessionell	Kristen	6	34
BISKOPSGÅRDENS KRISTNA SKOLA	Göteborg	1-2	Stiftelsen för kristen Skolverksamhet	Konfessionell	Kristen	11	15
BORÅS KRISTNA SKOLA	Borås	1-9	Stiftelsen Anden och Ordet	Konfessionell	Kristen	13	105
BROSKOLAN, ÖRNSKÖLDSVIKS KRISTNA SKOLA	Örnsköldsvik	1-9	Stiftelsen Trons Sköld	Konfessionell	Kristen	9	26
BRUKSSKOLAN	Skellefteå	1-9	Skellefteå Kristna Skolförening ideell förening	Konfessionell	Kristen	3	63
EKEBYHOLMSSKOLAN	Norrköping	1-9	Adventistsamfundet Ekebyholmsskolan AB	Konfessionell	Kristen	14	197
FLENS KRISTNA SKOLA	Flen	1-9	Församlingen Sion, Flens Kristna Center	Konfessionell	Kristen	7	56
FOKUSSKOLAN	Nyköping	1-9	Församlingen Nyckeln	Konfessionell	Kristen	1	56
FRISTADSSKOLAN	Uddevalla	1-9	Stiftelsen Fristadsskolan, Uddevalla Kristna Skola	Konfessionell	Kristen	5	65
FRYKMANSSKOLAN	Sunne	1-6	Sunne Kristna Skolförening	Konfessionell	Kristen	2	13
GRENAJÄRSKOLAN (F.D SOFIASKOLAN)	Örebro	1-9	Stiftelsen Grenadjärskolan (Fd. Stiftelsen Sofiaskolan)	Konfessionell	Kristen	9	128
GÅRDA KRISTNA SKOLA	Öckerö	1-6	Stiftelsen för kristen Skolverksamhet	Konfessionell	Kristen	5	13
HANNASKOLAN	Örebro	1-9	Stiftelsen Hannaskolan	Konfessionell	Kristen	19	178
HANNASKOLAN LJUSETS KRISTNA SKOLA	Umeå	1-9	Föreningen Ljuset	Konfessionell	Kristen	3	62
HÄLLEBERGSSKOLAN	Uddevalla	1-9	Hällebergsförsamlingen (fd Ljungskile Ekumeniska)	Konfessionell	Kristen	5	73
IMMANUELSKOLAN *	Borlänge	1-9	Stiftelsen Immanuel	Konfessionell	Kristen		
JOSUA KRISTNA SKOLA	Västervik	1-9	Stiftelsen Josua	Konfessionell	Kristen	6	75
KASTELLSKOLAN *	Härnösand	1-9	Kastellskolans ideella förening	Konfessionell	Kristen		
KATARINASKOLAN	Uppsala	7-9	Heliga Katarinas Skolstiftelse	Konfessionell	Kristen		224
KATOLSKA SKOLAN AV NOTRE DAME	Göteborg	1-9	Stiftelsen Katolska skolan av Notre Dame	Konfessionell	Kristen	23	403
KRISTINASKOLAN	Göteborg	1-9	Kristna Skolor i Angeredsområdet	Konfessionell	Kristen	20	201
KRISTNA SKOLAN "HOŠIANNA"	Nordanstig	1-9	Nordanstigs Kristna center	Konfessionell	Kristen		36
KRISTNA SKOLAN EDEN	Bollnäs	1-6	Stiftelsen Bollnäs Bibelcenter	Konfessionell	Kristen		29
KRISTNA SKOLAN OASEN	Sundsvall	1-9	Församlingen Bibelcentret	Konfessionell	Kristen	8	86
KÄLLSKOLAN	Upplands-Bro	1-9	Föreningen för Kristna skolor i Upplands-Bro	Konfessionell	Kristen	17	153
LIVETS ORDS KRISTNA SKOLA 1-5	Uppsala	1-5	Stiftelsen Livets Ord	Konfessionell	Kristen	14	91
LIVETS ORDS KRISTNA SKOLA 1-9	Uppsala	1-9	Stiftelsen Livets Ord	Konfessionell	Kristen	54	538
MARIASKOLAN	Malmö	1-9	Kristna skolföreningen i Malmö	Konfessionell	Kristen	11	106
MARIASKOLAN	Umeå	1-9	Föreningen för kristna skolor i Umeåregionen	Konfessionell	Kristen	3	27
MARKS KRISTNA SKOLA	Mark	1-9	Staden på berget/Jesus är herren	Konfessionell	Kristen	7	109
MIKAELSKOLAN	Sollentuna	1-9	Föreningen Mikaelsskolan	Konfessionell	Kristen	13	152
NYLÖSE KRISTNA SKOLA	Göteborg	1-9	Stiftelsen för kristen Skolverksamhet	Konfessionell	Kristen	27	302
PAULISKOLAN	Helsingborg	1-9	Stiftelsen Pauliskolan	Konfessionell	Kristen	14	82
PÄRLANS FRISKOLA	Örebro	1-6	Brickebergskyrkans Skolstiftelse	Konfessionell	Kristen	23	24
S:T ERIKS KATOLSKA SKOLA	Stockholm	1-9	Skolsystrar de Notre Dames barn- o ungdomsverksamhet	Konfessionell	Kristen	22	191
S:T THOMAS SKOLA	Lund	1-6	Stiftelsen S:t Thomas skola	Konfessionell	Kristen	16	97
SEGRANDE LIV KCS	Höör	1-7	Kristet Center Syd	Konfessionell	Kristen		27
SKÄLBYSKOLAN	Västerås	1-7	Västerås Kristna Center	Konfessionell	Kristen	20	84
SOLÄNGSSKOLAN	Örkelljunga	1-9	Kristna Skolföreningen i Örkelljunga	Konfessionell	Kristen	12	99
STEFANSKOLAN	Stockholm	1-9	Föreningen Stefanskolan	Konfessionell	Kristen	7	117
STRANDSKOLAN, JÖNKÖPINGS KRISTNA SKOLA	Jönköping	1-9	Jönköpings Kristna skolförening, ideell förening	Konfessionell	Kristen	5	97
STRANDSKOLAN, VILHELMINA KRISTNA SKOLA	Vilhelmina	1-9	Vilhelmina fria församling	Konfessionell	Kristen	6	29
SÄVSJÖ KRISTNA SKOLA	Sävsjö	1-9	Stiftelsen Guds Kraft	Konfessionell	Kristen	11	45
SÖDERMALMSKYRKANS KRISTNA SKOLA	Stockholm	1-9	Södermalmskyrkan	Konfessionell	Kristen	19	182
VARBERGS KRISTNA SKOLA	Varberg	1-5	Varbergs Kristna Skola ideell förening	Konfessionell	Kristen		27
VASASKOLAN	Göteborg	1-9	Stiftelsen för kristna skolor	Konfessionell	Kristen	12	231
VETLANDA KRISTNA SKOLA	Vetlanda	1-9	Stiftelsen Betesda församlingen	Konfessionell	Kristen	2	51
VIKTORIASKOLAN	Hultsfred	1-6	Stiftelsen för Kristna Skolor i Nordöstra Småland	Konfessionell	Kristen		21
VINDRUVAN, NORRKÖPING KRISTNA SKOLA	Norrköping	1-9	Församlingen Agape	Konfessionell	Kristen	10	92
VÄSTERÅS KRISTNA SKOLA, PILTRÄDSSKOLAN	Västerås	1-9	Stiftelsen Sion	Konfessionell	Kristen	18	86
KUNGSSKOLAN	Upplands-Bro	1-5	Församlingen Arken Bibelcenter	Konfessionell	Kristna	6	28
RESTENÅS KRISTNA SKOLA	Uddevalla	1-9	Ungdom med uppgift	Konfessionell	Svensk/engelsk		35
ANTONSKOLAN	Kristianstad	1-9	Antonskolan AB	Konfessionell	Kristen	2	24
EDENS KRISTNA FÖRSKOLA, SKOLA OCH FRITIDSHEM	Höör	1-6	Edens Kristna Förskola, skola och Fritidshem i Höörs pastorat ek. före	Konfessionell	Kristen	10	55
KRISTNA SKOLAN SÖRGÅRDEN	Gävle	1-6	Livets Ord i Gefle	Konfessionell	Kristen	4	28

Namn	Kommun	Årskurser	Huvudman	Inriktning	Profil	Förskole- klass	Grundskola/gymn. skola	
Inriktning: Språklig/etnisk								
Profil: Arabisk								
AL-SALAMAH SKOLA	Malmö	1-9	Kulturella föreningen för välgörande ändamål	Språklig/etnisk	Arabisk	20	222	
MANAR AL-HOUDA SVENSK-ARABISKA SKOLAN	Uppsala	1-9	Kulturella fören. f. välgörande ändamål	Språklig/etnisk	Arabisk	13	66	
SVENSKA INTERKULTURELLA SKOLAN	Stockholm	1-9	Svenska Interkulturella Utbildnings AB (SIUB)	Språklig/etnisk	Arabisk	21	59	
MALMÖ FRISKOLA	Malmö	1-6	Malmö Friskola Ideella Förening	Språklig/etnisk	Drama, rörelse, arabiska språket	16	131	
AL-MAARIF SKOLA	Helsingborg	1-6	Svensk-Arabiska Vänskapsföreningen	Språklig/etnisk	Svensk/ arabisk	36	71	
ALRISALAH SKOLAN *	Örebro	1-6	Al-Rislah Ungdomsförening	Språklig/etnisk	Svensk/ arabisk			
DAR AL ULOUM SKOLAN	Linköping	1-9	Stiftelsen Dar Al Uloum i Linköping	Språklig/etnisk	**	2	52	
Inriktning: Allmän								
Profil: Islamisk								
AL-MUSTAFA	Järfälla	1-9	A.S.I.P skola AB	Allmän	Islamisk		90	
Inriktning: Allmän								
Profil: Värdegrund								
SATHYA SAI	Bollnäs	1-6	Sathya Sai skolan i Bollnäs AB	Allmän	Värdegrund		11	
Inriktning: Allmän								
Profil: Språklig								
AL ZAHRAA	Stockholm	1-9	Al Zahraa idealiska akademi AB	Allmän	Tvåspråkig	32	238	
THE MODERN SCHOOL	Stockholm	1-9	El Mouselhi Khalid	Allmän	Engelska/ data	8	51	
AL-HUDA *	Stockholm	1-9	Utbildningsorganisation Al-Huda	Allmän	**			
						Antal elever	836	7419

FRISTÅENDE GYMNASIESKOLOR

Inriktning: Konfessionell Profil: Kristen

L M ENGSTRÖMS GYMNASIUM	Göteborg	GY	Stiftelsen Enskilda Gymnasiet-Prästgymnasiet	Konfessionell	Kristen		452
LIVETS ORDS KRISTNA GYMNASIUM	Uppsala	GY	Stiftelsen Livets Ord	Konfessionell	kristen		140
EKEBYHOLMSSKOLAN	Norrköping	GY	Adventistsamfundet Ekebyholmsskolan AB	Konfessionell	Kristen		72
						Antal elever	664

(*) Startat 2003

(**) Profil ej angiven

INSPEKTERADE SKOLOR

Bilaga 2

Namn	Kommun	Årskurser	Huvudman	Inriktning	Profil	Antal elever (okt. 2002)		
						Förskoleklass	Grundskola/gymn. skola	
Inriktning: Konfessionell								
Profil: Islamisk								
ALFADJER SKOLAN	Västerås	1-6	Al-Fadjers Fria Språk- och Kulturskola Aktiebolag	Konfessionell	Islamisk		29	
AN-NOOR SKOLAN	Norrköping	1-6	Föreningen Al-Noor Al-Islamia	Konfessionell	Islamisk	12	27	
IMANSKOLAN	Uppsala	1-6	Stiftelsen Imanskolan	Konfessionell	Islamisk		95	
VÄXJÖ ISLAMISKA SKOLA	Växjö	1-6	Islamiska Förbundet i Växjö	Konfessionell	Islamisk	9	44	
Inriktning: Konfessionell								
Profil: Judisk								
HILLELSKOLAN	Stockholm	1-6	Föreningen Chinuch	Konfessionell	Judisk	19	144	
JUDISKA SAMSKOLAN I GÖTEBORG	Göteborg	1-4	Stiftelsen Judiska Samskolan i Göteborg	Konfessionell	Judisk	6	12	
Inriktning: Konfessionell								
Profil: Kristen								
ARKENSKOLAN	Vännäs	1-6	Vännäs Kristna Friskoleförening	Konfessionell	Kristen	6	23	
BISKOPSGÅRDENS KRISTNA SKOLA	Göteborg	1-2	Stiftelsen för kristen Skolverksamhet	Konfessionell	Kristen	11	15	
GÅRDA KRISTNA SKOLA	Öckerö	1-6	Stiftelsen för kristen Skolverksamhet	Konfessionell	Kristen	5	13	
HANNASKOLAN LJUSETS KRISTNA SKOLA	Umeå	1-9	Föreningen Ljuset	Konfessionell	Kristen	3	62	
KRISTINASKOLAN	Göteborg	1-9	Kristna Skolor i Angeredsområdet	Konfessionell	Kristen	20	201	
KRISTNA SKOLAN "HOSIANNA"	Nordanstig	1-9	Nordanstigs Kristna center	Konfessionell	Kristen		36	
KÄLLSKOLAN	Upplands-Bro	1-9	Föreningen för Kristen Skola i Upplands-Bro	Konfessionell	Kristen	17	153	
MARIASKOLAN	Malmö	1-9	Kristna skolföreningen i Malmö	Konfessionell	Kristen	11	106	
PAULISKOLAN	Helsingborg	1-9	Stiftelsen Pauliskolan	Konfessionell	Kristen	14	82	
STRANDSKOLAN, JÖNKÖPINGS KRISTNA SKOLA	Jönköping	1-9	Jönköpings Kristna skolförening, ideell förening	Konfessionell	Kristen	5	97	
SÄVSJÖ KRISTNA SKOLA	Sävsjö	1-9	Stiftelsen Guds Kraft	Konfessionell	Kristen	11	45	
VASASKOLAN	Göteborg	1-9	Stiftelsen för kristna skolor	Konfessionell	Kristen	12	231	
VIKTORIASKOLAN	Hultsfred	1-6	Stiftelsen för Kristna Skolor i Nordöstra Småland	Konfessionell	Kristen		21	
Inriktning: Språklig/etnisk								
Profil: Arabisk								
AL-SALAMAH SKOLA	Malmö	1-9	Kulturella föreningen för välgörande ändamål	Språklig/etnisk	Arabisk	20	222	
DAR AL ULOUM SKOLAN	Linköping	1-9	Stiftelsen Dar Al Uloum i Linköping	Språklig/etnisk	**	2	52	
Inriktning: Allmän								
Profil: Islamisk								
AL-MUSTAFA	Järfälla	1-9	A.S.I.P skola AB	Allmän	Islamisk		90	
Inriktning: Allmän								
Profil: Värdegrund								
SATHYA SAI	Bollnäs	1-6	Sathya Sai skolan i Bollnäs AB	Allmän	Värdegrund		11	
Inriktning: Allmän								
Profil: Språklig								
AL ZAHRAA	Stockholm	1-9	Al Zahraa idealiska akademi AB	Allmän	Tvåspråkig	32	238	
THE MODERN SCHOOL	Stockholm	1-9	El Mouselhi Khalid	Allmän	Engelska/data	8	51	
						Antal elever	223	2100

(**) Profil ej angiven